

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2024-10-31

Ärendenummer:
NV-02007-24

Incitament till vildsvinsjakt och åtgärdsplan för genomförande

Delredovisning av ett regeringsuppdrag om att ta fram
en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning.
LI2023/00533 (delvis) LI2023/03398 (delvis)
LI2024/00452

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
1. UPPDRAGET OCH DESS GENOMFÖRANDE	6
1.1 Uppdraget	6
1.2 Genomförande	6
1.3 Samverkan inom uppdraget	6
1.4 Utgångspunkter och avgränsningar	7
2. BAKGRUND OM STRUKTUREN FÖR SVENSK VILDSVINSFÖRVALTNING	8
2.1 Om den nationella förvaltningsplanen för vildsvin	8
2.2 Om de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin	8
2.3 Om lokala förvaltningsplaner för vildsvin	9
3. UNDERLAG FÖR BEDÖMNING AV BEHOVET AV ATT MINSKA VILDSVINSSTAMMEN LOKALT ELLER REGIONALT	10
3.1 Underlag kopplat till populationstäthet	10
3.2 Underlag kopplat till smittskydd	12
3.3 Underlag kopplat till trafikolyckor	15
3.4 Underlag kopplat till skador på gröda	16
3.5 Regelverk och kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling	19
3.6 Sammanfattning underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt	23
4. KARTLÄGGNING AV KUNSKAPS- OCH UTBILDNINGSINSATSER AVSEENDE BEFINTLIGA JAKTMETODER OCH TEKNISKA HJÄLPMEDEL	24
4.1 Kunskaps- och utbildningsinsatser	24
5. ÅTGÄRDSPLAN FÖR GENOMFÖRANDE	25
5.1 Åtgärdsplanens olika delar	25
5.2 Struktur för åtgärdsplanens olika delar	26
6. MÖJLIGA ÅTGÄRDER FÖR ATT ÖKA INCITAMENTEN ATT BEDRIVA VILDSVINSJAKT	28
6.1 Kort om förutsättningar för att bedriva vildsvinsjakt	28
6.2 Sammanställning av möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt	28
7. FÖRSLAG OCH BEDÖMNINGAR OM ÖKADE INCITAMENT FÖR ATT BEDRIVA VILDSVINSJAKT	38
7.1 Uppdrag till vissa länsstyrelser att underlätta lokal samverkan om vildsvinsförvaltning samt uppdrag till Naturvårdsverket att samordna länsstyrelsernas arbete	38

7.2	Avsätt medel till Naturvårdsverket för projekt hos länsstyrelsen för att underlätta lokal samverkan i vildsvinsförvaltningen	41
7.3	Bedömning om förbättrad tillgång till avskjutningsstatistik på älg- och kronhjortsskötselområdesnivå	42
8.	KONSEKVENSBEDÖMNING AV FÖRSLAG	43
8.1	Aktuellt problem	43
8.2	Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas – Nollalternativ	43
8.3	Alternativ för att uppnå förändring	44
8.4	Alternativ som bedöms lämpligast	44
8.5	Konsekvenser för offentlig sektor	45
8.6	Konsekvenser för företag ideella organisationer och andra enskilda	46
8.7	Övriga konsekvenser	46
8.8	Åtgärder som vidtagits för att minska förslagets kostnader	46
8.9	Ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser	47
8.10	Förslagets överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen	47
8.11	Utvärdering av förslag	47
9.	REFERENSLISTA	48

Sammanfattning

I denna skrivelse delredovisar Naturvårdsverket regeringsuppdraget om att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning. De två deluppdrag som redovisas är:

- Att redovisa förslag på möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt.
- Att utifrån pågående arbete ta fram underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt och ta fram en åtgärdsplan för genomförande.

Ett antal underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen har tagits fram. Underlagen är tänkta att användas när åtgärdsplaner och förvaltningsplaner för vildsvin tas fram på lokal och regional nivå. Underlag har tagits fram för populationsuppskattning, smittskydd, trafikolyckor och skador på gröda samt även regelverk och kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling.

En beskrivning av vad en lokal åtgärdsplan kan innehålla samt en instruktion för hur en åtgärdsplan kan tas fram och kopplas till bedömningsunderlagen har också tagits fram.

Kunskaps- och utbildningsinsatser har kartlagts avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel. Vi har i kartläggningen funnit att det finns få utbildningar i hur jägare hanterar de nya tekniska hjälpmedel som blivit tillåtna enligt 14 a § jaktförordning (1987:905), till exempel elektrooptiska sikten, på säkrast och effektivast sätt.

En lista på möjliga åtgärder för att öka incitamenten till att bedriva vildsvinsjakt har tagits fram i dialog med relevanta myndigheter och aktörer, bland annat markägarorganisationer, jägarorganisationer och länsstyrelserna.

Förbättrad lokal samverkan kring vildsvinsjakt och vildsvinsförvaltning är den åtgärd som bedömts kunna bidra långsiktigt och märkbart till ökad vildsvinsjakt. Idag finns möjligheten att jaga vildsvin inte alltid hos de personer som efterfrågar en minskad vildsvinsstam lokalt. En bättre samverkan behövs då för att öka vildsvinsjakten där det efterfrågas.

Naturvårdsverket lämnar i skrivelsen två förslag till regeringen som syftar till att öka lokal samverkan i syfte att öka vildsvinsjakt. Nedan följer en kort beskrivning av de två förslag som lämnas i skrivelsen. Förslagen är beroende av varandra för att kunna genomföras.

Naturvårdsverket föreslår att regeringen ger de 16 länsstyrelserna som ingick i redovisningen ”Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin Redovisning av regeringsuppdrag, dnr. 218–515–2022”, i uppdrag att praktiskt understödja lokal samverkan om vildsvinsförvaltning. Samverkan kan bidra till att lokala förvaltningsplaner för vildsvin tas fram. Vidare föreslås Naturvårdsverket få i uppdrag att samordna och vägleda berörda länsstyrelser inom detta uppdrag.

Den lokala vildsvinsförvaltningen bör utgå från viltförvaltningsdelegationens övergripande riktlinjer för skötsel av vildsvinsstammarna i aktuellt län samt länets regionala förvaltningsplan för vildsvin. Upplägget för arbetet med den lokala samverkan kan hämtas från goda erfarenheter gjorda i tidigare projekt, exempelvis olika samverkansprojekt genomförda i Östergötlands, Hallands respektive Södermanlands län.

Det andra förslaget är att Naturvårdsverket föreslår att regeringen avsätter särskilda medel till Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att finansiera uppdragen som beskrivs i förslaget ovan. De särskilda medlen föreslås bli 15 miljoner per år under 5 år och fördelas via Naturvårdsverket genom en förstärkning av anslaget för åtgärder för värdefull natur, anslag 1:3. Medel föreslås fördelas ut till de berörda länsstyrelserna utifrån en fördelningsnyckel som tas fram av Naturvårdsverket i samverkan med berörda länsstyrelser, samt till Naturvårdsverket för samordning av arbetet. Att avsätta riktade medel från 1:3 anslaget anser Naturvårdsverket är en förutsättning för att uppdragen ska kunna genomföras då det inom ramen för nuvarande anslagsnivåer inte finns utrymme för att finansiera sådant arbete.

Naturvårdsverket gör även en bedömning att det finns ett behov av förbättrad tillgång till nedbruten avskjutningsstatistik och att det skulle underlätta för aktörerna i den regionala och lokala förvaltningen att ha tillgång till sådan statistik ned till älg- och kronhjortskötselområdesnivå. Naturvårdsverket avser därför att i samband med nästa upphandling av avskjutningsstatistik utreda möjligheterna att formulera krav om att anbudsgivarna ska redovisa avskjutningsstatistik på jaktområdesnivå.

1. Uppdraget och dess genomförande

1.1 Uppdraget

Naturvårdsverket, fick den 22 februari 2024 i uppdrag (LI2023/00533 (delvis) LI2023/03398 (delvis) LI2024/00452) att:

1. Analysera de tekniska hjälpmedel som enligt 14 a § jaktförordningen (1987:905) är tillåtna vid jakt efter vildsvin och överväga om det finns behov av ytterligare hjälpmedel för att underlätta jakt efter vildsvin,
2. dokumentera erfarenheter av de fångstredskap som användes i samband med utbrottet av Afrikansk svinpest (ASF) i Fagersta enligt Naturvårdsverkets beslut den 19 september 2023 (NV-06530-23),
3. redovisa förslag på möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt,
4. utifrån pågående arbete ta fram underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt och ta fram en åtgärdsplan för genomförande, samt
5. ta fram en metod för populationsuppskattning av vildsvinspopulationen i Sverige.

I den här skrivelsen redovisas deluppdragen om möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt och att ta fram en åtgärdsplan (punkt 3 och 4 ovan), som ska redovisas den 31 oktober 2024.

Uppdraget ska slutredovisas den 30 december 2025.

Beslut om denna skrivelse har fattats av Naturvårdsverkets ställföreträdande generaldirektör Maria Ohlman den 31 oktober 2024.

1.2 Genomförande

Uppdraget har genomförts i projektform med en arbetsgrupp och styrgrupp samt projektledning från Naturvårdsverket. Arbetsgruppen har bestått av medarbetare på Naturvårdsverkets Viltförvaltningsenhet och Viltanalysenhet.

Regeringsuppdragsenheten har stått för projektledning. Utöver arbetsgruppen har projektet fått stöd av jurister och annan expertis inom Naturvårdsverket.

1.3 Samverkan inom uppdraget

Naturvårdsverket har vid genomförandet av uppdragets del 3 om möjliga incitament för vildsvinsjakt inhämtat synpunkter från ett flertal aktörer. Samtliga länsstyrelser med en förvaltningsplan för vildsvin har bjudits in till samverkan.

Möten har hållits med länsstyrelserna i Blekinge län, Jönköpings län, Kalmar län, Kronobergs län, Skåne län, Södermanlands län, Uppsala län, Västra Götalands län och Örebro län. Därutöver har möten hållits med Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund.

Vid genomförandet av uppdragets del 4, om att ta fram underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen, har dialog förts med dels ovanstående länsstyrelser och organisationer dels med Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Dialog med Jordbruksverket och SVA har förts främst med avseende på underlag kopplat till smittskydd. Ett möte har även hållits med myndighetsrepresentanter från Jordbruksverket och Länsstyrelsen inom ramen för vildsvinspaketet.

1.4 Utgångspunkter och avgränsningar

Av uppdragsbeskrivningen framgår för deluppdrag 3 att: *Naturvårdsverket ska redovisa förslag på möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt.* Begreppet incitament har här tolkats som ”en drivkraft att agera på ett visst sätt”. Vi har även undersökt hinder och förutsättningar som ligger utanför den enskilde och mer på systemnivå.

Av uppdragsbeskrivningen framgår att i arbetet avseende deluppdrag 4 ska: *Naturvårdsverket ta fram underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt samt åtgärdsplan för genomförande kopplat till smittskydd, trafikolyckor och skador på gröda samt regelverk och kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling.* Här har vi avgränsat sammanställningen av underlagen till uppgifter som går att använda för bedömningar lokalt och regionalt och inte beskrivit viltsjukdomarna i detalj.

Vidare framgår av uppdragstexten för del 4 att *vid genomförandet av uppdraget ska synpunkter inhämtas från berörda intressenter samt kunskaps- och utbildningsinsatser kartläggas avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel i syfte att utveckla såväl lokal som regional vildsvinsförvaltning.* De tekniska hjälpmedlen har i skrivelsen avgränsats till att handla om de tekniska hjälpmedel som tillåts vid vildsvinsjakt enligt 14 a § jaktförordningen (1987:905).

2. Bakgrund om strukturen för svensk vildsvinsförvaltning

I detta kapitel beskrivs kort hur den svenska förvaltningsmodellen för vildsvin är uppbyggd.

2.1 Om den nationella förvaltningsplanen för vildsvin

Som nationell jakt- och viltmyndighet har Naturvårdsverket det övergripande ansvaret för vildsvinsförvaltningen. En nationell förvaltningsplan¹ för perioden 2020–2025 har tagits fram. Den är i första hand en vägledning för berörda aktörer som ska ta fram regionala förvaltningsplaner och utarbeta lokala förvaltningsstrategier och målsättningar. Förvaltningsplanen innehåller nationella mål, förvaltningsmetoder och förslag på åtgärder för att nå målen. Planen innehåller även ett avsnitt med fakta om vildsvin samt en sammanställning av den lagstiftning som styr förvaltningen.

2.2 Om de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin

På regional nivå är det viltförvaltningsdelegationen som, i enlighet med förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer, ska besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen inom länet och skötsel av vildsvinsstammarna. Regeringen har uppdragit åt länsstyrelserna att genomföra åtgärder i det så kallade vildsvinspaketet² inom ramen för livsmedelsstrategin (N2020/01011/DLN2019/03259/DL (delvis) N2017/06252/JL (delvis)). En av åtgärderna i regeringsuppdraget var att revidera de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin. I uppdraget ingick att de regionala förvaltningsplanerna ska ha tydliga regionala målsättningar för vildsvinsförvaltningen.

¹ Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025*. (2020).

² Vildsvinspaketet är ett samlingsnamn för flera regeringsuppdrag till olika myndigheter med syfte att skapa förutsättning för mer vildsvinskött att nå konsumenterna.

2.3 Om lokala förvaltningsplaner för vildsvin

De avgörande aktörerna i förvaltningen av en vildsvinsstam är markägare och jakträttsinnehavare. Det är därför av stor betydelse att det finns lokala förvaltningsplaner, som bygger på både de regionala förvaltningsplanerna eller riktlinjerna och på den nationella förvaltningsplanen. De regionala och lokala förvaltningsmålen sätts utifrån respektive läns förutsättningar. Vildsvin behöver förvaltas på ett hållbart sätt, där ekologiska, ekonomiska, kulturella och sociala aspekter vägs in i förvaltningen. Motiverade och aktiva jägare är en förutsättning för en väl fungerande vildsvinsförvaltning och det är nödvändigt med bra samverkan mellan de förvaltande aktörerna.³

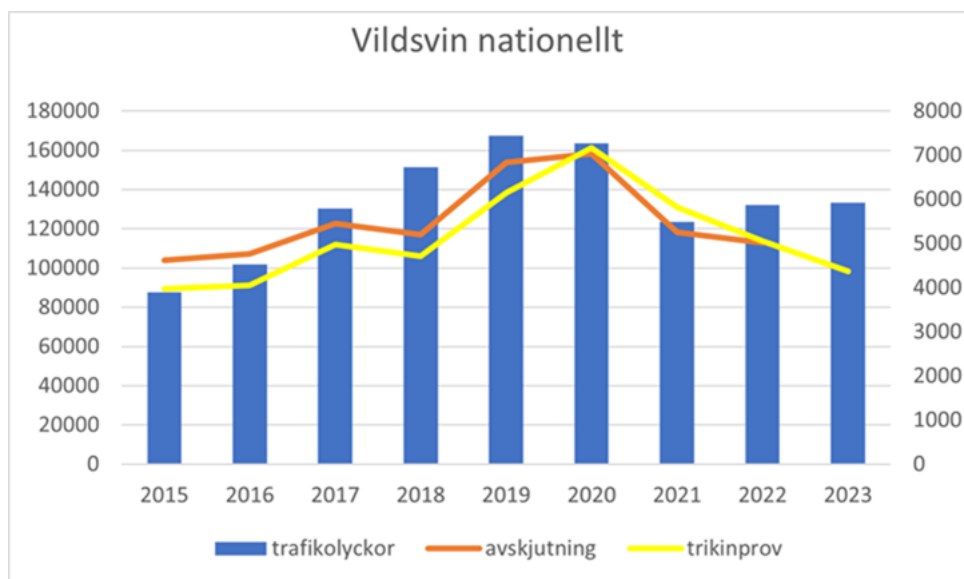
³ Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025*. (2020).

3. Underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt

I detta kapitel beskrivs underlag som kan användas för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt, vilket motsvarar deluppdrag 4 i regeringsuppdraget. Tanken är att dessa underlag ska kunna användas för framtagande av en åtgärdsplan på lokal nivå, se kapitel 4. ”Lokal förvaltning” motsvarar dagens storlek på de mindre älgskötselområdena, omkring 5000–20 000 hektar, i den här skrivelsen. ”Regional förvaltning” motsvarar ett län.

3.1 Underlag kopplat till populationstäthet

I dagsläget beräknas antalet vildsvin i Sverige utifrån avskjutningsstatistik, analyserade trikinprover samt trafikolyckor med vildsvin inblandade. Dessa siffror beskriver främst nationella och regionala trender i populationen. Det har konstaterats att det finns behov av mer vetenskapligt framtagna metoder för inventeringar av vildsvin anpassade till svenska förhållanden, vilket också är en del av detta regeringsuppdrag. Deluppdrag 5 om att ta fram en populationsuppskattning av vildsvinspopulationen i Sverige ska redovisas 31 december 2025.

Figur 1. Sammanställning av statistik avseende avskjutning per jaktår samt trafikolyckor och trikinprov per kalenderår. Vänstra skalan visar nivåer för avskjutning och trikinprover medan högra skalan visar nivå för trafikolyckor. Avskjutning och antal inlämnade trikinprov är högst år 2020 då ca 160 000 vildsvin sköts och ungefär lika många trikinprov lämnades in. Viltolyckorna var som högst år 2019 med 7439 hanterade trafikolyckor. År 2022 var antalet hanterade trafikolyckor med vildsvin 5870. Samma år lämnades 113 803 trikinprover in. Under år 2023 hanterades 5921 trafikolyckor med vildsvin och 98 365 trikinprov lämnades in. Avskjutningssiffrorna har en eftersläpning på 6 månader på grund av att jaktåret börjar 1 juli.

Figur 1 visar vikten av att följa flera trender som var för sig inte kan säga så mycket men tillsammans kan styrka en sannolik utveckling. Minskningen i vildsvinsavskjutning, trafikolyckor med vildsvin tillsammans med antalet trikinprover indikerar att det var en reell minskning i vildsvinspopulationen som återspeglas i dessa trender efter 2019.

3.1.1 Avskjutningsstatistik

Svenska Jägareförbundet levererar på uppdrag av Naturvårdsverket avskjutningsstatistik för vildsvin ned till nivån jaktvårdsrets, vilket ofta motsvarar en socken eller kommun.⁴ Naturvårdsverket bedömer dock att förvaltningen skulle underlättas om aktörerna i den lokala förvaltningen och de regionalt förvaltande myndigheterna, länsstyrelserna, skulle ha tillgång till sådan statistik ned till älg- och kronhjortsskötselområdesnivå. Möjligheterna till detta kan Naturvårdsverket undersöka nästa gång uppdraget ska förnyas vilket är inom några år. Detta beskrivs vidare i kapitel 7.

En viktig faktor för kvaliteten på avskjutningsstatistiken är med vilken täckningsgrad den insamlas. Den avskjutningsstatistik Svenska Jägareförbundet levererar bygger på frivillig inrapportering från främst jaktlag och i vissa fall individer. Det gör att täckningsgraden inte är heltäckande över landet. I stället uppskattas nivåerna av avskjutning utifrån det inrapporterade materialet.

Avskjutningsstatistik kan ge en bild av hur populationen utvecklas. Ofta finns en koppling mellan förändringar i en population och förändring i avskjutning av viltet i fråga. Det är därför ett av flera viktiga underlag som förvaltningen kan nyttja för att följa upp och utvärdera de insatser som görs lokalt.

3.1.2 Trikinteststatistik

Underlag kopplat till trikinteststatistik utgörs av antalet utförda trikintester vid ackrediterade laboratorier per kalenderår. Jägare skickar in bitar av nedlagt vildsvin som analyseras efter förekomst av trikinmaskar, se även avsnitt 3.2.4. Fram till år 2020 ökade antalet trikintester, därefter har en nedåtgående trend noterats, se Figur 1. Trikinstatistik finns endast på nationell nivå och ej nedbruten på lokal eller regional nivå.

⁴ Viltdata. *Statistik*. <https://rapport.viltdata.se/statistik/> (hämtad 2024-10-08)

3.1.3 Lokal inventering med hjälp av vildsvinsobservationer och viltkameror

Lokala inventeringar i form av systematiska räkningar av vildsvin kan ge underlag till den lokala förvaltningen. En form för det är att under en given tid samtidigt räkna vildsvin på åtlar och öppna fält. Det möjliggör en jämförelse mellan år för antal observationer per tidsenhet. Det kan även ge en indikation av hur föryngringen ser ut, via fördelningen mellan vuxna, brungrisar⁵ och kultingar samt även en trend för hur den lokala vildsvinsstammen utvecklas. Viltkameror kan underlätta inventeringen, och om det samordnas över en tillräckligt stor yta, möjliggöra ett underlag som kan användas för att se förändringar i den lokala vildsvinstammen.

3.2 Underlag kopplat till smittskydd

Ett exempel på smittskyddsunderlag kopplat till regionala och lokala förutsättningar kan vara vilka förebyggande åtgärder som är relevanta att vidta i aktuellt område samt förberedelser avseende hur man praktiskt går till väga vid skarpt läge. Exempelvis vem som tar initiativ och leder arbetet, var information finns och vad som kan göras lokalt för att bistå arbetet med att förebygga alternativt förhindra ytterligare smittspridning.

3.2.1 Övervakning av smittsamma sjukdomar

Övervakning av smittsamma sjukdomar hos svenska vildsvin har pågått sedan år 2000. Syftet med övervakningen är dels att visa att Sverige är fritt från flera viktiga smittsamma grissjukdomar, dels att möjliggöra tidig upptäckt vid en introduktion av sådana sjukdomar till landet.⁶ Både passiv och aktiv övervakning förekommer. På Statens veterinärmedicinska anstalts, SVA:s webbsida finns information om smittläge, aktuella övervakningar samt information om sjukdomar hos vildsvin.^{7,8}

På webbsidan finns även information om hur jägare kan bidra till insamling av vildsvinsblod från skjutna frilevande vildsvin i syfte att övervaka allvarliga smittsamma sjukdomar. Blodet används även till och kan ge värdefull information inom olika forskningsprojekt.⁹ Allmänhet och jägare i hela landet uppmanas även

⁵ Brungrisar är årgamla vildsvin.

⁶ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Smittläget i Sverige för djursjukdomar och zoonoser 2023*, SVA:S rapportserie 104.

⁷ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Smittläge*. <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlege/> (hämtad 2024-07-15).

⁸ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Sjukdomar hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/vilda-djur/vildsvin/sjukdomar-hos-vildsvin/> (hämtad 2024-09-20).

⁹ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Insamling av vildsvinsblod*. <https://www.sva.se/vilda-djur/vildsvin/insamling-av-vildsvinsblod/> (hämtad 2024-09-20).

att rapportera in fynd av döda vildsvin till SVA via webbsidan *Rapportera vilda djur*.¹⁰

3.2.2 Underlag till förvaltningen avseende afrikansk svinpest

Regeringen gav 2019 Statens jordbruksverk i uppdrag att, i nära dialog med Naturvårdsverket och SVA bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest (ASF) i Sverige.¹¹ I redovisningen av regeringsuppdraget bedömdes att en generell reduktion av vildsvinsstammen i Sverige, inom de gränser som är praktiskt genomförbara, inte minskar risken för introduktion av ASF i landet. I särskilt utpekade områden kan dock åtgärder för att lokalt reducera eller stabilisera vildsvinsstammen, i kombination med biosäkerhetsåtgärder i tamgrisbesättningar, minska risken för introduktion, etablering och spridning av sjukdomen. Dessutom skulle sådana åtgärder kunna reducera hastigheten med vilken ASF etablerar och sprider sig, och därmed minska insatsen och kostnaderna för att bekämpa utbrott av ASF hos vildsvin i Sverige.

Det är sannolikt att det finns ett samband mellan den lokala stammens storlek/täthet och hastigheten med vilken ASF etablerar och sprider sig i en lokal vildsvinsstam. Generellt sett påverkar den lokala stammens täthet kontaktmönster inom och mellan familjegrupper av vildsvin, och stammens storlek påverkar antalet kadaver som smittan ger upphov till. Såväl direkta kontakter mellan vildsvin och kontakter med smittade kadaver påverkar i sin tur sjukdomsdynamik och smittspridning.¹²

Som underlag för att göra regionala och lokala bedömningar kopplade till smittskydd finns bland annat en riskkartläggning framtagen av SVA avseende sannolikheten för att ASF ska introduceras och etableras i vildsvinsstammen i olika delar av Sverige. Riskkartläggningen visar att det finns stora skillnader mellan olika delar av landet. Genom att använda tillgängliga data och beräkna geografiska riskindex går det att definiera områden baserat på sannolikhet för introduktion och etablering av ASF i den svenska vildsvinspopulationen, samt risken för vidare överföring till tamgrisbesättningar. Dessa beräkningar kan i sin tur användas för att identifiera områden med högre eller lägre sannolikhet för introduktion och etablering, och således användas för att rikta förebyggande åtgärder.¹³

SVA har även utvecklat ett webbaserat GIS-verktyg med karta för att bedöma den geografiska risken för introduktion av ASF till svenska vildsvin. I verktyget går det

¹⁰ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Rapportera vilda djur* <https://rapporteravilt.sva.se/> (hämtad 2024-10-08).

¹¹ Näringsdepartementet. *Uppdrag att bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige*. N2019/02035/DL.

¹² Jordbruksverket. *Rapport – Uppdrag att bedöma behovet av förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige*. (2019).

¹³ Uppdrag att utreda frågor med relevans för beredskapen mot afrikansk svinpest (Dnr 6.3.17-02153/2020, Dnr SVA 2020/309).

att bygga olika scenarier med ett antal olika variabler och skapa en samlad bedömning. Verktöget finns tillgängligt på SVA:s webbsida.¹⁴

Vidare har SVA publicerat information om smittskyddsrekommendationer till jägare och andra som vistas i skog och mark för att förhindra afrikansk svinpest.¹⁵

3.2.3 Underlag till förvaltningen avseende salmonella

I samband med utbrotten av Salmonella Choleraesuis i Sverige år 2020 inleddes en övervakning av sjukdomen, som fortsatt pågår, med provtagning av frilevande vildsvin för att undersöka om smittan förekommer i vildsvinspopulationen. Både fallvilt och vildsvin fällda vid jakt provtas.¹⁶

För att minska risken att föra med sig eventuell smitta rekommenderas jägare att inte få med sig avföring från vildsvin på skor eller utrustning som flyttas mellan jaktmarker/utfodringsplatser.¹⁷

3.2.4 Underlag till förvaltningen avseende trikiner

Trikinkontroll ska enligt lag¹⁸ utföras på kött från gris, vildsvin, häst, björn och andra djurslag som kan infekteras med trikiner som ska säljas för konsumtion. När det gäller vildsvin så måste dessa levereras till en vilthanteringsanläggning för besiktning inklusive trikinkontroll, utom när köttet ska ätas av jägaren i det egna hushållet.¹⁹

Sedan den 1 juli 2021 gäller statlig subvention för trikinanalys på vildsvinskött som ska konsumeras inom det egna privathushållet. Subvention av trikinanalyser lämnas dock i mån av tillgång på medel enligt förordning SFS 2021:576.²⁰ Syftet

¹⁴ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Gis-verktyg med karta för att-bedöma risker för spridning av afrikansk svinpest*. <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlege/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/gis-verktyg-med-karta-for-att-bedoma-risker-for-spridning-av-afrikansk-svinpest-asf/> (hämtad 2024-07-17).

¹⁵ Statens veterinärmedicinska anstalt. *https://www.sva.se/amnesomraden/smittlege/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/smittskyddsrekommendationer-for-att-forhindra-afrikansk-svinpest/*. (hämtad 2024-10-22).

¹⁶ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Övervakning av salmonella choleraesuis hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/amnesomraden/smittlege/overvakning-av-salmonella-choleraesuis-hos-vildsvin/> (hämtad 2024-07-19).

¹⁷ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Frågor och svar om choleraesuis hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/amnesomraden/smittlege/overvakning-av-salmonella-choleraesuis-hos-vildsvin/fragor-och-svar-om-salmonella-choleraesuis-jagare/> (hämtad 2024-07-19).

¹⁸ Förordning (EU) nr 2015/1375.

¹⁹ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Trikiner hos vildsvin och andra svenska djur*. <https://www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/trikiner-hos-vildsvin-och-andra-svenska-djur/#VetContentx5> (hämtad 2024-09-19).

²⁰ Statens veterinärmedicinska anstalt. *Trikinanalys, subventionerad (kostnadsfri) Vildsvin*. [https://www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/trikinanalys%2C-subventionerad-\(kostnadsfri\)-vildsvin/c-28/c-76/p-1388](https://www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/trikinanalys%2C-subventionerad-(kostnadsfri)-vildsvin/c-28/c-76/p-1388) (hämtad 2024-09-19).

med subventionerna är att öka konsumtionen av vildsvinskött som är säkert att äta.²¹

På SVA:s webbsida finns mer information om trikiner. Där finns även filmen ”Säkert kött – en film om vildsvinsjakt och faran med trikiner”. Filmen är till för jägare som vill skydda sin och andras hälsa.²²

3.2.5 Underlag avseende utfodring och risk för smittspridning

Utfodring kräver kunskap och försiktighet för att undvika spridning av sjukdomar, till exempel ASF. Stora koncentrationer av vilt som samlas vid utfodrings- eller åtelplatser har i studier påtalats som en viktig företeelse som påverkar överföring av infektionssjukdomar. Om en eller flera individer bär på en smitta kan överföringen av smittan till oinfekterade individer underlättas av högre kontaktfrekvens mellan djur samlade på en plats. Sjukdomsöverföring kan också ske indirekt via smittade miljörer.²³ Exempelvis finns det spridningskroppar som kan överleva flera år utanför ett smittat djur.²⁴

3.3 Underlag kopplat till trafikolyckor

3.3.1 Rapporteringsskyldighet

Sedan år 2010 är fordonsförare skyldiga att rapportera olycksfall med viltarter som listas i § 40 jaktförordning (1987:905) det vill säga älg, hjort, rådjur, vildsvin, stora rovdjur, örn med mera. Viltolycksstatistiken sträcker sig tillbaka till 1969, men först från 2010 är uppgifterna kvalitetssäkrade genom platsbesök eller eftersök. Nationella Viltolycksrådet (NVR) visar statistik där data finns tillgänglig med olika geografisk upplösning från nationell nivå via region, län, ner till kommunnivå.²⁵ NVR redovisar offentlig statistik från och med 2015. Då ombildades Polismyndigheterna till en enda myndighet och arbetet har därefter utförts på ett enhetligt vis. Innan 2015 hanterades viltolyckor olika i länen vilket har lett till att NVR inte kan garantera korrekt data innan dess.

²¹ Livsmedelsverket. *Analys av trikiner och cesium-137*. https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/regler-for-livsmedelsforetag/primarproduktion/vildsvin#Analys_av_trikiner_och_cesium-137 (hämtad 2024-09-19).

²² Statens veterinärmedicinska anstalt. *Trikiner hos vildsvin och andra svenska djur*. <https://www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/trikiner-hos-vildsvin-och-andra-svenska-djur/> (hämtad 2024-09-19).

²³ Anja Sorensen, Floris M. van Beest, Ryan K. Brook. Impacts of wildlife baiting and supplemental feeding on infectious disease transmission risk: A synthesis of knowledge. *Preventive Veterinary Medicine*. Volume 113, Issue 4, 1 356–363 (2014).

²⁴ Naturvårdsverket. *Utfodring av klövvilt – direkt och indirekta effekter på viltet och den omgivande miljön*. Naturvårdsverket rapport 6736, (2017).

²⁵ Nationella viltolycksrådet. www.viltolycka.se (hämtad 2024-09-30).

3.3.2 Underlag till förvaltningen avseende trafikolyckornas omfattning och utveckling

Enligt Trafikverket beror ökningen av antalet trafikolyckor med vilt främst på trafiktillväxt och fordons hastighet.²⁶ För vildsvin, dovhjort och kronhjort bidrar även ökad utbredning och växande populationer till ökningen. Trafikverket menar även att vildsvinsolyckor, till skillnad från olyckor med andra djurslag, minskade kraftigt åren 2020 och 2021 orsakat av bland annat minskad trafik som följd av Covid-19 pandemin. Naturvårdsverket har i stället tolkat data som att det är sannolikt att förhållandet kan spegla en populationsnedgång då nedgången även återspeglades i minskat antal trikintester och i avskjutningsdata, se Figur 1.

3.3.3 Underlag till förvaltningen avseende viltolycksstatistik

Viltolycksstatistiken kan utgöra ett användbart underlag för viltförvaltningen och ge en bild av områden med behov av särskilda åtgärder. Statistiken kan också ge en trendbild och visa utveckling av populationers förändringar. Statistiken bör dock tolkas med försiktighet då det visat sig att olyckorna ibland kan ligga kvar på en hög nivå trots minskande populationer. Trenderna för antal skjutna vildsvin och trikinstade vildsvin följer dock en liknande utveckling vilket kan indikera att det finns ett samband med populationsförändringar och kollisioner med vildsvin i trafiken.

Det har gjorts förbättringar gällande statistik avseende olyckor på järnväg men även andra förändringar i metoden vilket kan göra det svårt att jämföra bakåt. Från och med 2015 går det att följa utvecklingen av antal olyckor med vilt på ett bättre sätt. Det bör noteras att det kan vara fler djur vid varje olyckstillfälle.

Det går även att få statistiken presenterad på karta kommunvis där det synliggörs var i landskapet viltkollisionerna sker.

Statistiken används för att följa upp de målsättningar för att begränsa viltolyckor med vildsvin som formulerats i den nationella förvaltningsplanen och de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin.

3.4 Underlag kopplat till skador på gröda

3.4.1 Statistiskt underlag

Från jordbruksföretagen i Sverige samlar Statistiska centralbyrån SCB in uppgifter om skördebortfall i procent av förväntad totalskörd och uppgifter om viltskadad areal i hektar av olika grödor. Viltskadan fördelas på vilka djurslag som orsakat skadan. Jordbrukaren uppmanas även att ange om några grödor inte längre odlas eller enbart odlas på vissa ställen på grund av problem med vilt, och i så fall vilka djurslag det är som påverkar valen av grödor. För att få in uppgifter om viltskador i

²⁶ Trafikverket. *Redogörelse för utveckling av viltolyckor 2022:117.*

årets grödor som inte längre finns kvar efterfrågades även information om grödor som körts upp eller såtts om på grund av viltskador.

Datainsamlingen sker samtidigt med insamlingen av skördeuppgifter i den årliga skördeundersökningen. Jordbrukarna lämnar där sina uppgifter på en särskild internetsida eller genom telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuare.²⁷

3.4.2 Underlag till förvaltningen avseende skadornas omfattning och utveckling

Underlaget från SCB ger en översikt över hur vildsvinsskadorna har utvecklats över tid och används i dag som ett verktyg för att analysera vildsvinens påverkan på jordbruket.

För att förbättra skadeinventeringen har Naturvårdsverket genomfört en studie²⁸ där både nationella och internationella erfarenheter av inventeringsmetoder för vildsvinsskador sammanställs. Syftet med denna studie är att identifiera de mest effektiva inventeringsmetoderna för svenska förhållanden.

Olika metoder, såsom markbaserad och luftbaserad inventering, har potential att ge en mer tillförlitlig kvantifiering av skadorna. Den vetenskapliga studien betonar dock behovet av att standardisera och samordna dessa inventeringsmetoder mellan lokal, regional och nationell nivå för att säkerställa en enhetlig och pålitlig skadebedömning som också har hög acceptans hos användarna. Genom en sådan samordning kan man skapa en mer sammanhållen och effektiv process för att övervaka vildsvinsskador.

För att uppnå en mer exakt mätning av skadorna och göra åtgärderna mer kostnadseffektiva, föreslås att skadeinventeringen vidareutvecklas och kvalitetssäkras. Detta kan inkludera användning av automatiserade system, som till exempel drönare och satellitbilder, vilka bör kompletteras med markkontroller för att säkerställa datas noggrannhet.

Dessutom är det viktigt att även inkludera följdskador, som maskinskador och kasserat foder, i skadebedömningen för att få en mer heltäckande bild av vildsvinens påverkan på jordbruket.

3.4.3 Underlag till förvaltning avseende viltskadestatistik

Viltskadestatistiken är ett viktigt kunskapsunderlag för förvaltningen av vildsvinsstammar och hanteringen av de skador de orsakar på jordbruket.

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen arbetat med att ta fram nya metoder för att inventera skador i gröda orsakat av vildsvin och det inkluderar

²⁷ Jordbruksverket. *Viltskador i lantbruksgrödor 2023*. <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2024-06-18-viltskador-i-lantbruksgrödor-2023> (hämtad 2024-09-20).

²⁸ Naturvårdsverket. *Nationella och internationella erfarenheter av inventeringsmetoder för vildsvinsskador – En kunskapssammanställning* RAPPORT 7024. (2022).

automatiserade metoder som att utveckla automatiserad AI-tolkning av bilder tagna från drönare och satellit.²⁹ Uppdraget redovisades 15 oktober 2024 men det är i dagsläget inte bestämt hur denna metod ska implementeras.

Genom att förbättra inventeringsmetoderna kan förvaltningen rikta sina åtgärder mer precist, vilket i sin tur kan leda till mer effektiva insatser för att minska vildsvinens skador och ekonomiska konsekvenser för lantbruket.

Ett exempel på regionala insatser är Länsstyrelsen i Jönköpings läns projekt ”Vetlandamodellen” för inventering av bökförekomst och skador som orsakats av vildsvin på jordbruksmark. Inventeringen görs på våren då skador som uppstått under vinterperioden mäts. Syftet är att följa skadeutvecklingen genom att inventera olika områden och följa upp med återkommande inventeringar.³⁰

3.4.4 Underlag till förvaltningen avseende preferens av grödor samt förebyggande av skador

Något som kan bekräfta, eller föra in ny, kunskap i skadeförebyggandet är vilka olika grödor vildsvin föredrar att äta av under sommaren i Sverige. Enligt en studie i Syd- och Mellansverige väljer vildsvin i högst grad att vara i havrefält. Det förekom cirka fyra gånger mer än vad som kan förväntas av slumpen. Även vårsått vete och andra blandade spannmål, som raps, valdes i betydande grad, jämfört med vad som kan förväntas av slumpen. Vårsått korn valdes i mindre grad än vad som kan förväntas av slumpen. Däremot valdes höstvetete och gräsbeväxt mark bort i liknande grad mer än vad som kan förväntas av slumpen.³¹

Detta möjliggör för markägare att väga in risken för vildsvinskadorna när val av gröda, tid för sådd och skadeförebyggande jakt planeras.

En nyligen publicerad studie som är den hittills mest omfattande på svenska vildsvin, deras hemområden och nyttjande av resurser, har konstaterat att vildsvinstätheten har betydelse för omfattningen av skador på åkermark. Resultat från studien visar bland annat att vildsvinen överutnyttjar åkermarken över en viss populationstäthet. Vid låga tätheter är den tvärtom underutnyttjad. Om många vildsvin finns i ett område kan det vara konkurrens om skydd som gör att fler vildsvin söker sig till åkrarna. Det är viktig kunskap för förvaltningen av vildsvin och kunskapen kan användas för att anpassa jakten och minska skadorna. Om man vill halvera skadorna för jordbruket behöver man inte halvera vildsvinsstammen,

²⁹ P. Kjellander et al (2024) *En standardiserad inventeringsmetod för att uppskatta skador på gröda - med fokus på vilt- och vildsvinsskador*. <https://publications.slu.se/?file=publ/show&id=132677> (hämtad 2024-10-24).

³⁰ Länsstyrelsen i Jönköping. *Resultat från inventering av vildsvinsskador*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.21c8a118188b9f5294039ffa/1687855550667/PM%20inventeringsresultat%20skadeinventering%20vildsvin%20april%202023.pdf> (hämtad 2024-10-08).

³¹ H. Andrén et al. Effect of supplemental feeding on habitat and crop selection by wild boar in Sweden. *Ethology, Ecology and Evolution* volume 35 (2022).

det kan räcka med att komma under gränsen för när de börjar överutnyttja åkrarna.³²

3.5 Regelverk och kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling

3.5.1 Regelverk avseende utfodring och åtling

Regelverk avseende utfodring

Den 1 juli 2021 beslutade regeringen om ändringar i jaktlagstiftningen som innebar möjlighet för länsstyrelserna att förbjuda eller ställa upp villkor för utfodring av klövvilt. Ändringarna innebar också en utvidgning av Naturvårdsverkets möjlighet att föreskriva om åteljakt.

Med stöd av 6 § jaktlagen (1987:259) och 43 § jaktförordningen (1987:905) kan länsstyrelsen i enskilda fall besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av klövvilt som inte hålls i hägn. Detta gäller om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor eller om det finns risk för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Ett sådant beslut får även omfatta utfodring av annat vilt, om utfodringen bedrivs på ett sådant sätt att klövvilt kan nyttja fodret. Beslutet ska avse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsat. Beslutet får dock inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar eller foder som placeras på åtelplatser för att bedriva åteljakt.

Regler avseende foderhantering och fodermedel

Den foderlagstiftning som finns på EU-nivå är direkt tillämplig även vid hantering av foder till vildsvin. Likaså finns det en direkt tillämplig EU-förordning (EG Förordning 1774/2002) som reglerar hanteringen av animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda som livsmedel, dvs. foder med animaliska beståndsdelar. Dessa EU-rättsliga regelverk kompletteras av nationell lagstiftning.³³

Vid utfodring av vilda djur ska reglerna för foderhantering följas och fodret ska vara säkert för djuren. Det finns även särskilda regler för vilka animaliska produkter som får användas. I vissa fall behöver en anmälan om verksamheten göras till länsstyrelsen. Det kan även krävas tillstånd från Jordbruksverket. Vidare är det viktigt att tänka på att andra myndigheter, som till exempel kommun och länsstyrelse, kan ha synpunkter på verksamheten samt att det kan finnas lagstiftning som gör att enskilda trots allt inte får utfodra vilda djur på den plats eller på det sätt som man tänkt sig. Exempelvis är det förbjudet att utfodra vilda djur med matavfall. Det är också viktigt att tänka på risken för smittspridning och

³² E. Augustsson et al. Density-dependent dinner: Wild boar overuse agricultural land at high densities. *European Journal of Wildlife Research* volume 70, article number 15 (2024).

³³ Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025 (2021)*.

att utfodra vilda djur med försiktighet för att undvika spridning av sjukdomar som till exempel afrikansk svinpest. På Jordbruksverkets webbsida finns information avseende regler för utfodring av vilda djur.³⁴

3.5.2 Kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling

År 2017 publicerade Naturvårdsverket litteraturstudien *Utfodring av klövvilt – direkta och indirekta effekter på viltet och den omgivande miljön* (rapport 6737) i syfte att tillhandahålla kunskapsunderlag vad gäller indirekta effekter av utfodring av klövvilt.³⁵

År 2023 publicerade Naturvårdsverket rapporten *svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt* (rapport 7094).³⁶ Rapporten togs fram som en del i kunskapsunderlaget för framtagande av föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet. Rapporten undersöker jägares och lantbrukares inställning till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt under 2021.

Inom viltvårdsfonden finansieras ett pågående forskningsprojekt om utfodring och konsekvenser för jordbruk och ekosystem.³⁷ Syftet med forskningsprojektet är att identifiera vilka rumsliga faktorer som påverkar habitatval hos vildsvin, rådjur och dovhjort. Projektet undersöker var och hur långt djuren rör sig i förhållande till utfodringsplatserna, beroende på utfodringsregim, habitat och landskapsstruktur. Inom projektet undersöks också om det går att använda utfodring för att få djuren att välja bort känsliga miljöer och vilken effekt utfodringen har på reproduktion och ungarnas överlevnad. Även effekten av nya foderplatser testas liksom vilken effekt utfodringsplatser får för gnagare, fåglar, små rovdjur och växter.

Om tillskottsfoders effekter på skador orsakade av vildsvin

Täthet och lokalisering av platser där foder läggs ut åt vildsvin bör omsorgsfullt planeras och koordineras. En utfodringsplats har betydande påverkan på vildsvins val av habitat. Ju närmare en utfodringsplats jordbruksmarker ligger desto högre sannolikhet att vildsvinen väljer att uppehålla sig i och tillgodogöra sig föda från åkrarna. För att skydda områden från skador av vildsvin bör utfodringsplatser placeras långt från åkrarna. Detta samband mellan utfodringsplatser och habitatval

³⁴ Jordbruksverket. *Utfodra vilda djur*. <https://jordbruksverket.se/djur/foder-och-produkter-fran-djur/foder/utfodra-vilda-djur> (hämtad 2024-07-29).

³⁵ Naturvårdsverket. *Utfodring av klövvilt direkta och indirekta effekter på viltet och den omgivande miljön*. <https://naturvardsverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:1072553/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2024-09-23).

³⁶ Naturvårdsverket. *Svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt*. <https://www.naturvardsverket.se/49905c/globalassets/media/publikationer-pdf/7000/978-91-620-7094-62.pdf> (hämtad 2024-07-29).

³⁷ Naturvårdsverket. *Utfodring—konsekvenser för jordbruk och ekosystem*. <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/forskning/viltforskning/forskning-om-klovvilt/utfodring-konsekvenser-for-jordbruk-och-ekosystem/> (hämtad 2024-07-29).

kan appliceras på andra habitat där vildsvin är inblandade i skador. Exempelvis habitat där trafikolyckor eller skador i trädgårdar uppstår.

I tysk och fransk vetenskaplig och populärvetenskaplig jaktlitteratur rekommenderas en plats för utläggning av foder per 150 hektar och 500–1 000 meters avstånd till närmaste jordbruksmark.^{38 39}

I Tyskland är utfodring vanligen förbjuden, men i vetenskapliga studier genomförda i norra Tyskland uppges åtling med majs regelmässigt genomföras som jaktmetod under vintern. En mängd foder som inte överstiger ett ton foder per 100 hektar och år uppges då användas.^{40 41}

I en svensk studie som genomfördes i Skåne län uppges utfodringen uppgå till 10–20 ton varierade födoämnen per 100 hektar och år, vilket konstateras är stora mängder jämfört med övriga europeiska länder. Studien var dock klar år 2012 och sedan dess är det troligt att såväl mängder som användning av annat än oförädlade jordbruksprodukter minskat i Sverige.^{42 43}

Om variation i naturlig födotillgång och dess påverkan på vildsvinspopulationen

Ett viktigt underlag i en adaptiv vildsvinsförvaltning är kännedom om den årliga förekomsten av ek- och bokollon, eftersom den påverkar tillväxten i vildsvinspopulationen. Att kvantifiera ollonproduktionen och tidigt under hösten tillgängliggöra sådan information ger en förutsägelse om stammens tillväxt under den huvudsakliga föryngringsperioden, som sker februari-maj följande år. Samtidigt skulle sådan information ge inblandade i vildsvinsförvaltningen bättre möjligheter att anpassa beskattningen av vildsvinspopulationerna, under de månader av jakt som följer. Ett toppår gällande ollonproduktionen har visat sig leda till lägre faktisk beskattning av vildsvinspopulationen än den efterfrågan som föreligger. Detta som ett resultat av både en positiv effekt på populationstillväxten och en negativ effekt på jaktuttaget. Ollonproduktionens koppling till populationsdynamiken, förutseende av denna och påverkan på jaktuttag talar för att

³⁸ H. Geisser et al. (2004). Efficacy of hunting, feeding and fencing to reduce crop damage by wild boar. *Journal of Wildlife Management*. 68(4):2004.

³⁹ H. Andrén et al. (2022). Effect of supplemental feeding on habitat and crop selection by wild boar in Sweden. *Ethology, Ecology and Evolution* volume 35 2023.

⁴⁰ O. Keuling et al. (2007). Annual and seasonal space use of different age classes of female wild boar *Sus scrofa* L. *European Journal of Wildlife Research*..

⁴¹ M. Frauendorf et al. (2015). The influence of environmental and physiological factors on the litter size of wild boar (*Sus scrofa*) in an agriculture dominated area in Germany. *Science of the total Environment* – 541.

⁴² H. Thurjell et al. (2013). Effects of hunting on wild boar *Sus scrofa* behaviour. *Wildlife biology* - 19: 87-93.

⁴³ Keuling et al. (2007). Annual and seasonal space use of different age classes of female wild boar *Sus scrofa* L. - *European Journal of Wildlife Research* 54(3): 403-412.

årligen använda denna kunskap och även sätta förvaltningsmål på årlig basis gällande vildsvin.^{44 45 46}

Klimatförändringarna tycks gynna vildsvinens populationstillväxt genom högre födotillgång. Somrar som både är varma och regniga förlänger vegetationssäsongen. I tempererade klimat initierar varma temperaturer också riklig blomning, särskilt bland fruktproducerande träd såsom ek och bok vars frukter tillhör den viktigaste naturligt förekommande födan för vildsvin i Europa.

Varmare klimat, som ger tätare och kraftigare ollonår och leder till större kullstorlekar hos vildsvin, kan vara en betydande orsak bakom vildsvinsstammarnas ökning i Europa under senare decennier. Det är dessutom en utveckling som kan förstärkas i framtiden.^{47 48} I Sverige syns ett liknande mönster gällande bokollon; de senaste 50 åren har intervallet mellan ollonår varit 2–3 år jämfört med tidigare då det var 5–6 år och allt talar för att ollonproduktionen enskilda år är större jämfört med tidigare. Klimatförändringar med varmare somrar är sannolikt orsaken.⁴⁹ Detta understryker vikten av att mäta och inkludera den årliga ollonproduktionen i vildsvinsförvaltningen.

Ett exempel på underlag som används i andra länder är att i Frankrike används de olägenheter som upplevs av vildsvin i den lokala förvaltningens beslut. Exempelvis har några jägarorganisationer utvecklat ett beslutsstöd som består av en tabell med nivån av skador i städer, skador på fälten, befolkningstäthet och ollonproduktion. Syftet är att identifiera när och var en större jaktansträngning behöver genomföras.⁵⁰

⁴⁴ C. Bozzuto, Geisser, H. A new perspective on the management of wild boar populations, based on a state-space model. Technical Report (2019) *Wildlife Analysis GmbH*, Zurich, Switzerland.

⁴⁵ O. Mikulka et al. The importance of natural food in wild boar (*Sus scrofa*) diet during autumn and winter. (2018). *Folia Zool.* – 67.

⁴⁶ M. Frauendorf et al. The influence of environmental and physiological factors on the litter size of wild boar (*Sus scrofa*) in an agriculture dominated area in Germany. (2015). *Science of total environment.* 541.

⁴⁷ M. Frauendorf et al. The influence of environmental and physiological factors on the litter size of wild boar (*Sus scrofa*) in an agriculture dominated area in Germany. (2015). *Science of total environment.* 541.

⁴⁸ M. Fenner. The phenology of growth and reproduction in plants. *Perspectives in Plant Ecology, Evolution & Systematics.* (1998).1, 78–91.

⁴⁹ Sveriges lantbruksuniversitet. *Fakta skog 13.* (2007).

⁵⁰ P. Vajas. et al. 2023. Meeting the challenges of wild boar hunting in a modern society: The case of France. *Ambio* (2023), 52:1359–1372.

3.6 Sammanfattning underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt

Sammanfattningsvis finns flera underlag tillgängliga för den regionala och lokala vildsvinsförvaltningen som kan utgöra stöd för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen. Det finns även underlag som behöver utvecklas vidare för att kunna användas för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt.

Underlag om vildsvinspopulationer bygger idag på uppskattningar som baseras på avskjutningsstatistik, analyserade trikinprover samt trafikolyckor med vildsvin. Uppskattningarna beskriver främst nationella och regionala trender i populationen, men en mer vetenskaplig metod för populationsuppskattning i Sverige är under framtagande. Det finns även underlag att tillgå om avskjutning på nationell, regional och kommunnivå/jaktvårdskrets nivå.

Underlag kopplat till smittskydd finns i varierande grad på lokal nivå.

Underlag om trafikolyckor med vildsvin inblandade finns nedbrytbart på koordinatnivå och kan sammanställas till lokal och regional nivå.

Underlag för att bedöma skador på gröda kan tas fram lokalt och regionalt via en ny metod framtagen av Sveriges lantbruksuniversitet men det är i dagsläget inte bestämt hur denna metod ska implementeras.

Underlag om åtling och utfodring finns inte sammanställt på lokal och regional nivå.

4. Kartläggning av kunskaps- och utbildningsinsatser avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel

I detta kapitel redovisas en sammanfattning av den kartläggning av kunskaps- och utbildningsinsatser som gjorts avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel för vildsvinsjakt.

4.1 Kunskaps- och utbildningsinsatser

Både jägarorganisationerna, studieförbunden och privata aktörer genomför kunskaps- och utbildningsinsatser kopplat till vildsvin. Innehållet rör allt från vildsvinets biologi, olika jaktformer till praktiska skjutövningar och hundträningar. På flera ställen i landet erbjuds praktisk jakt i samband med utbildningstillfällen, ofta med förtur till marklösa jägare och ungdomar. Det finns ett flertal anläggningar med vildsvinshägn som specialiserat sig på hundträning och testverksamhet. Följande kunskaps- och utbildningsinsatser avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel har identifierats:

- Anlagstest för hund i vildsvinshägn.
- Viltspårprov och jaktprov med hund.
- Utbildningsjakt avseende vildsvin.
- Utbildning vildsvinsförvaltning vilket bland annat inkluderar råd om jaktformer. Ingår bland annat i jägarexamen.
- Utbildning eftersök klövvilt.
- Inom jakt- och optikbranschen förekommer det att branschen har viss utbildning i handhavande av elektrooptik.

På olika digitala plattformar finns jaktfilmer kopplat till vildsvinsförvaltning och vildsvinsjakt uppladdade som i viss mån kan ses som en typ av kunskapsinsats. För digitala plattformar som exempelvis YouTube saknas ofta en kvalitetssäkrad avsändare men innehållet kan ändå ha ett kunskapshöjande värde. Filmerna skildrar bland annat olika typer av jaktformer för vildsvinsjakt, användande av tekniska hjälpmedel så som elektrooptik, samt eftersök.

5. Åtgärdsplan för genomförande

I detta kapitel redovisas förslag till åtgärdsplan för genomförande som beskriver hur underlagen redovisade i kapitel 3 kan tillämpas i olika moment i en adaptiv vildsvinsförvaltning. I denna skrivelse definieras åtgärdsplan som en plan för de åtgärder som bör genomföras, i syfte att stärka vildsvinförvaltningen lokalt.

5.1 Åtgärdsplanens olika delar

I den nationella förvaltningsplanen för vildsvin betonas vikten av förvaltningsstrategier/-planer på lokal nivå för att uppnå de regionala och nationella målen som satts upp inom vildsvinsförvaltningen.⁵¹ Vildsvin behöver förvaltas på ett hållbart sätt, där ekologiska, ekonomiska, kulturella och sociala aspekter vägs in i förvaltningen. Förslag till utformning av åtgärdsplanen har därför strukturerats utifrån de olika delarna inom en adaptiv förvaltning. Inom respektive del finns punktlister med förslag på åtgärder som bör genomföras.

5.1.1 Samverkan

- Skapa ett nätverk för lokal samverkan. Enskilda markägare och jakträttsinnehavare har begränsad möjlighet att påverka vildsvinsstammens utveckling om de inte samverkar med sina jaktgrannar.
- Utbyt erfarenhet och nyttja varandras resurser.
- Skapa former för återkommande träffar eller avstämningar, exempelvis en samverkansplan.
- Definiera aktuellt område för lokal förvaltning. Beakta gärna flerartsförvaltning.

5.1.2 Kunskap

- Underlag krävs för att komma fram till samsyn exempelvis avseende uppskattad populationsstorlek och kvalitet på den lokala vildsvinsstammen.
- Basera den lokala förvaltningen på bästa tillgängliga kunskap, se bland annat kapitel 3 ”Underlag för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen lokalt eller regionalt” i denna skrivelse.
- Ta vara på tillgänglig kunskap, lär av andra och lär av de lokala förutsättningarna som råder.

⁵¹ Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025*. (2020).

5.1.3 Målsättning

- Sätt mål för lokal förvaltning. Ta målsättningarna i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin och i förekommande fall den regionala förvaltningsplanen för vildsvin i beaktande.
- Ta smittskydd, antalet trafikolyckor och skador på gröda i beaktande.
- Bestäm hur många vildsvin (andel vuxna och kön) som ska fällas samt var.
- Ha en plan för hantering och avsättning av fällda vildsvin för att nyttja brukandet av vilt som resurs och så att så mycket som möjligt av det fällda viltet tas till vara.

5.1.4 Åtgärder

- Klarlägg och utveckla jaktmetoderna som är aktuella för området.
- Genomför utbildningar och dela för området relevant information som bidrar till ökad måluppfyllelse.
- Sätt villkor i jakträttsavtal för att stimulera måluppfyllelse.
- Vidta för området lämpliga skadeförebyggande åtgärder.

5.1.5 Övervakning

Övervakning inbegriper arbete med systematiska och dokumenterade observationer av såväl vildsvinsförekomst som skador av vildsvin.

- Inventera för att så långt som möjligt fastställa stammens storlek. I avvaktan på framtagande av inventeringsmetodik för vildsvin bör detta baseras på regelbunden kvalitetssäkrad avskjutningsstatistik eller någon form av räkning av vildsvin per tidsenhet.
- Kartlägg förekomst och omfattning av de skador vildsvin orsakat. Skadorna som drabbar jordbruket bör följas upp kontinuerligt och beräknas ekonomiskt och struktureras områdesvis på samma sätt som avskjutningsstatistiken.
- Bidra till den passiva och aktiva övervakningen som pågår av smittsamma sjukdomar hos vildsvin.

5.1.6 Utvärdering

- Genomför årsvisa systematiska och kontinuerliga utvärderingar och dokumentera, för att sedan använda erfarenheterna för att revidera och förbättra planen eller strategin.

5.2 Struktur för åtgärdsplanens olika delar

En mall bör upprättas för åtgärdsplanens olika delar där det framgår vad som ska göras, vad som ska uppnås, när det ska genomföras, vem/vilka som ska genomföra åtgärden samt uppföljning och resultat av åtgärden, exempelvis enligt tabell nedan.

Tabell 1 Förslag på mall för en åtgärdsplans olika delar för lokal förvaltning av vildsvin.

Åtgärd - vad som ska göras	Syfte/mål - vad ska uppnås	När ska åtgärden utföras?	Vem/vilka ska utföra åtgärden	Uppföljning – har åtgärden genomförts som det var tänkt samt resultat

6. Möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt

I detta kapitel beskrivs möjliga åtgärder som skulle kunna öka incitamentet för att bedriva vildsvinsjakt. Vi beskriver både befintliga åtgärder i Sverige och åtgärder som prövats internationellt. I kapitel 7 lämnas sedan två konkreta åtgärdsförslag till regeringen och en bedömning om fortsatt arbete inom Naturvårdsverket.

6.1 Kort om förutsättningar för att bedriva vildsvinsjakt

Många förutsättningar och incitament för vildsvinsjakt är redan på plats i och med att jakten på vildsvin kan genomföras under i stort sett hela året och dygnet runt. Begränsningarna gällande tekniska hjälpmedel är också få. Under genomförandet av detta uppdrag har det vid inhämtande av synpunkter från myndigheter och andra aktörer flertalet gånger lyfts att begränsningar inte sitter i jaktlagstiftning eller tekniska hjälpmedel för att bedriva vildsvinsjakt utan att det är andra åtgärder som behövs, främst bättre samverkan på regional och lokal nivå.

6.2 Sammanställning av möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt

I detta avsnitt redovisas möjliga åtgärder för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt. Redovisningen görs i form av en bruttolista där åtgärderna har delats in i olika kategorier listade utan inbördes rangordning.

6.2.1 Incitament kopplat till utökad frivillig lokal samverkan

Samverkan mellan jakträttshavare är en grundförutsättning för framgångsrik viltförvaltning. Åtgärderna i detta avsnitt föreslås ingå i det förslag till regeringsuppdrag om att underlätta frivillig lokal vildsvinsförvaltning i samverkan som beskrivs i kapitel 7.

Vildsvin har dygnsförflyttningar över ett stort antal fastigheter och kan ta daglega långt från den plats där de födosökt under natten. Det medför att den som drabbats av skador kanske inte ens har vildsvinen i närheten dagtid då mycket av jakten bedrivs. Därför är en samordning av jakten och en kombination av olika

jaktmetoder nödvändigt. Nedan beskrivs förslag på möjliga åtgärder som bidrar till utökad lokal samverkan och som tillsammans eller var för sig bedöms öka incitamenten till vildsvinsjakt.

Samverkansområden

Vildsvinens stora hemområden gör att det rekommenderas att ett samverkansområde bör vara kring 10 000 hektar.⁵² Samverkan mellan markägare och jägare bör ske för att lyckas med de målsättningar som man enas om inom området. För att inte skapa nya nivåer i förvaltningen kan lämpligen befintliga jaktområden fungera som samverkansområden, exempelvis skötsel- licens- eller viltvårdsområden. Inom ramen för lokal samverkan är detta möjligt men det är upp till markägarna att välja om och i så fall vilken typ av samverkansområden man gemensamt vill bilda.

- **Älg/Kronhjortskötselområde**

Skötselområdena är ett frivilligt samarbete mellan fastigheter som är registrerade för jakt efter älg och kronhjort hos länsstyrelsen. Både i regionala förvaltningsplaner och i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin framhålls skötselområden som en lämplig organisation för att även ta hand om den lokala förvaltningen av vildsvin. Det finns dock inget regelverk för detta utan en sådan förvaltning sker helt frivilligt. Områdena är tillräckligt stora för att kunna hantera vildsvinspopulationen och det finns en väl fungerande organisation med samverkan mellan ett antal jaktlag.

- **Licensområde**

Licensområdena registreras hos länsstyrelsen för jakt efter älg. Storleken är dock oftast för liten för att utgöra en grund för samverkan kring vildsvin.

- **Viltvårdsområde**

Ett viltvårdsområde är ett geografiskt definierat område där flera markägare samarbetar för att förvalta och vårda viltstammarna inom området.

Viltvårdsområdet bildas av länsstyrelsen efter ansökan från en av fastighetsägarna med stöd av lagen (2000:592) om viltvårdsområde.

Viltvårdsområden är vanligast förekommande i mellersta och norra Sverige och det är främst i de norra delarna som jakten bedrivs gemensamt över hela området som så kallad områdesjakt.

Syftet med viltvårdsområden är att skapa förutsättningar för att balansera ekologiska, sociala och ekonomiska intressen. Detta inkluderar att minska betesskador, bevara biologisk mångfald och säkerställa att viltförvaltningen är hållbar på lång sikt. Storleken på viltvårdsområdena varierar men de större kan vara lämpliga för att samverka kring vildsvinsfrågorna.

⁵² J. Lemel & j. Truvé. *Vildsvin, jakt och förvaltning*. (2008).

Lokala samråd

För att få en samlad bild över behoven av åtgärder inom ett samverkansområde bör representanter för samtliga berörda parter ingå i en samrådsgrupp. Företrädare för exempelvis jordbruk, skogsbruk, kommunala parker, idrottsanläggningar och jägare med flera kan bidra med information till en plan för hur vildsvinen ska förvaltas på bästa sätt i området. Vid inhämtande av synpunkter inom detta regeringsuppdrag har vikten av frivillig lokal samverkan lyfts och att det bästa incitamentet till samverkan är en tydlig nytta för den enskilde.

Översyn av arrendeavtal avseende jakt och skyddsjakt

För att öka möjligheterna till samverkan och skadereglering kan det finnas skäl för markägaren att se över jaktarrenden och vid behov träffa nya avtal för att underlätta en adaptiv lokal förvaltning. Exempelvis kan det handla om att i avtalet reglera möjligheten för att någon annan än arrendatorn ska kunna bedriva skyddsjakt om behov uppstår. Ett annat exempel kan vara att skriva in markägarens möjlighet att styra jaktens omfattning i relation till skördeskador. Som stöd för framtagande av ändamålsenliga arrendeavtal finns mallar framtagna bland annat av Lantbrukarnas Riksförbund, LRF och Svenska Jägareförbundet, SJF. Genom skriftliga jaktavtal garanteras en gemensam och tydlig förståelse av jaktvillkoren bland alla berörda parter. Inom ramen för lokal samverkan är detta möjligt att ta upp till diskussion men det är i slutändan upp till respektive markägare att hantera sina arrenden.

Akutgrupp

För att hantera akuta lägen behövs ibland jakt nattetid vilket är tidskrävande och svårt att hantera för jägare som inte bor i närområdet. Det kan lösas genom samverkan med jägare som bor i närheten och som snabbt kan agera vid behov. Jaktområden arrenderas inte sällan av jägare som bor långt från jaktområdet vilket försvårar bevakning av skadekänsliga områden och förebyggande verksamheter. Lokala jägare kan behöva nyttjas i sådana lägen. Det ger även möjligheter för jägare som vill jaga men som inte har tillgång till jaktmark. I större samverkansområden kan frivilliga lokala jägare formera en akutgrupp som säkerställer att jägare finns tillgängliga med kort varsel när behov av snabba insatser uppstår. Inom ramen för lokal samverkan är detta möjligt att planera samt skapa förutsättningar för, bland annat genom översyn av arrendeavtal som nämns i ovanstående stycke.

Samordnad jakt

Gemensam jakt över stora områden underlättar för jakt med hund och möjliggör förföljande och effektivare avslut än på enskilda mindre jaktområden där jakter ofta måste avbrytas när djuren lämnar det egna markområdet. Inom ramen för lokal samverkan är detta möjligt att planera för.

6.2.2 Incitament kopplat till framtagande av mallar anpassade för lokal förvaltning

Mallar för lokala överenskommelser eller handslag

Framtagande av olika typer av mallar att nyttja i den lokala förvaltningen kan vara ett incitament för att underlätta arbetet och komma fram till samsyn. En möjlig åtgärd kan vara att ta fram mallar för lokala överenskommelser eller handslag mellan markägare och jägare, som ett komplement till åtgärdsplanen, se kapitel 5. Överenskommelser bidrar till att klargöra olika roller, ansvar och mandat inom den lokala vildsvinsförvaltningen.

Mallar för sam- och flerartsförvaltning

Även mallar för sam- och flerartsförvaltning, exempelvis beräkningsverktyg, kan ge den lokala förvaltningen vägledning om ett effektivt arbetssätt, hur målen kan formuleras, vilka underlag som kan behövas för beslut samt ge stöd för en lämplig avskjutningsplan som leder mot de uppsatta målen.

6.2.3 Incitament kopplat till rapporteringsskyldighet avseende fällda vildsvin

Frågan om obligatorisk avskjutningsrapportering har lyfts som inspel vid dialog med aktörer inom arbetet med detta regeringsuppdrag. Syftet med obligatorisk avskjutningsrapportering skulle vara att öka täckningsgraden och därmed tillförlitligheten för detta underlag och på så sätt verka som ett incitament. Ett system med obligatorisk rapportering har dock svagheter, enligt internationella erfarenheter av sådana system. Exempelvis är ett argument som lyfts fram att det är sannolikare att den frivilliga rapporten är korrekt än en rapport som bygger på lagkrav. Detta på grund av att vissa av jägarna som rapporterar kan tänkas protestera genom att lämna felaktiga rapporter om det blir obligatoriskt. Sådana rapporter sänker snarare än stärker statistikens kvalitet, trots att de bidrar till ökad täckningsgrad.

I dagens system har vi obligatorisk rapportering för älg och kronhjort som är de klövviltarter som det bedrivs licensjakt efter och där det krävs registrering av jaktmark hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen har därmed kontroll över jakten genom mål för avskjutning, i vilka områden den bedrivs och under vilken tid. Det finns även en registrerad företrädare att kommunicera med. Utebliven rapportering kan påminnas och beivras. Övriga klövviltarter jagas genom allmän jakt. Viltet är då möjligt att jaga fritt utan antalsbegränsning under viss tid. Rapportering av fällt vilt från sådan jakt är frivillig. Allmän jakt bedrivs av såväl enskilda jägare som i jaktlag. Då det inte krävs någon registrering hos myndigheten för denna form av jakt finns inte dessa jägare och jaktlag i något myndighetsregister. Därför har hanteringen av dessa administrerats utanför länsstyrelsernas system *Älgdata*, främst via *Viltdata* och *Jaktrapport* och på frivillig väg. Avskjutningsdata, älgobservationer och biologiska data som myndigheterna efterfrågar skickas vidare via dessa system till länsstyrelsernas databas *älgdata.se*.

Naturvårdsverket gör bedömningen att ett obligatoriskt rapporteringssystem avseende fällda vildsvin inte ger ett påtagligt ökat incitament för vildsvinsjakt.

6.2.4 Incitament kopplat till tekniska hjälpmedel tillåtna vid vildsvinsjakt

Utbildningsinsatser kopplade till tekniska hjälpmedel

En del av detta regeringsuppdrag är att kartlägga kunskaps- och utbildningsinsatser avseende befintliga jaktmetoder och tekniska hjälpmedel i syfte att utveckla såväl lokal som regional vildsvinsförvaltning, se kapitel 4. Vid kartläggningen identifierades att utbildningsinsatser kopplat till de tekniska hjälpmedel som tillåts vid vildsvinsjakt, enligt 14 a § jaktförordningen (1987:905), tycks förekomma i liten omfattning. Ett förslag på möjlig åtgärd är därför att verka för att sådana utbildningar tas fram och erbjuds till vildsvinsjägare.

Naturvårdsverket gör bedömningen att initiativet till en sådan utbildningsinsats bäst hanteras av studieförbunden och jägarorganisationerna om de uppfattar att det finns en tillräckligt stor efterfrågan på utbildningen.

Subventionera inköp av tekniska hjälpmedel

Ett annat förslag på incitament är att delfinansiera/subventionera inköp av de tekniska hjälpmedel som tillåts enligt 14 a § jaktförordningen, mot uppvisande av kvitto. Åtgärden har kommit in som en synpunkt från berörda intressenter. Förslagsvis skulle en sådan subvention kunna kopplas till områden med dokumenterade behov/skador. Detta mot bakgrund av att utrustningen har visat sig vara ett mycket effektivt hjälpmedel vid vildsvinsjakt men att den samtidigt är en dyr investering för jägaren.

Naturvårdsverket har inom ramen för detta uppdrag inte gjort någon analys om ett sådant incitament strider mot EU:s regler för statsstöd, eller någon bedömning om det är lämpligt med subventioner till en mindre grupp privatpersoner för något som också är ett enskilt intresse.

6.2.5 Incitament kopplat till tillvaratagande och avsättning av vildsvinskött

Vid inhämtande av synpunkter från berörda intressenter lyftes flera viktiga åtgärder som har bäring på processen från skog till bord, främst tillvaratagande och avsättning av vildsvinskött. Majoriteten av dessa åtgärder omhändertas av andra myndigheter genom uppdrag i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin. I detta avsnitt listas dock några exempel som lyfts som särskilt viktiga incitament.

Ordna skyttekurser för nyexaminerade jägare

Ett förslag på möjlig åtgärd är att genomföra en kompetenshöjande insats särskilt för nyexaminerade jägare. Skyttekurser för nya jägare har tidigare arrangerats av länsstyrelsen tillsammans med jägarorganisationer med flera. Bättre skott leder till bättre kvalitet på köttet på grund av mindre köttförstöring och mindre behov av

putsning/rensning vid slakt och styckning. Även användande av blyfri ammunition innebär mindre behov av skottrensning och är i linje med Livsmedelsverkets rekommendationer.⁵³ Dessa åtgärder, i sin tur, bidrar troligen även till bättre ersättning till jägaren för köttet.

Naturvårdsverket gör bedömningen att befintliga åtgärder kopplade till regeringsuppdragen till flera myndigheter inom det så kallade vildsvinspaketet är den bästa vägen för att förstärka detta incitament för vildsvinsjakt.

Förbättra infrastrukturen för omhändertagande av fällt vilt

En väl utbyggd infrastruktur för omhändertagandet av vildsvinskött underlättar vildsvinsjakt. Om jägaren själv inte har möjlighet att ta vara på fällda vildsvin och det är långt till en vilthanteringsanläggning (VHA) sänks incitamenten till jakt. Inom vildsvinspaketet har länsstyrelserna bland annat kartlagt de uppsamlingscentraler som jägare lämnar in vilt till i väntan på transport till slakteriet.^{54 55}

Naturvårdsverket har inga egna synpunkter avseende vad som bör göras för att närhet till vilthanteringsanläggningarna ska bli ett positivt incitament för vildsvinsjakt.

Ny föreskrift för försäljning av vildsvinskött

Livsmedelsverket redovisade år 2021 ett regeringsuppdrag⁵⁶ om förslag till nya regler för att underlätta för jägare att sälja vildsvin och vildsvinskött. Livsmedelsverket har nu beslutat om nya regler som gör det möjligt att sälja och köpa vildsvinskött på fler sätt än tidigare.⁵⁷ Syftet med reglerna är att underlätta och skapa fler vägar för vildsvinskött att nå fram till konsumenterna. De nya reglerna träder i kraft den 4 november 2024 och innebär att det blir möjligt för jägare att sälja vildsvinskött direkt till lokala butiker och restauranger samt sälja vildsvin och vildsvinskött direkt till privatpersoner. Efterfrågan på vildsvinskött

⁵³ Livsmedelsverket. *Vildsvinskött*. <https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/regler-for-livsmedelsforetag/primarproduktion/vildsvin> (Hämtad 2024-10-08).

⁵⁴ Näringsdepartementet. *Redovisning av kartläggning av uppsamlingscentraler (Vildsvinspaketet N2020/01011/DL N2019/03259/DL (delvis) N2017/06252/JL (delvis))*.

⁵⁵ Jordbruksverket och Livsmedelsverket. *Vildsvinspaketet – Så ska mer vildsvinskött nå konsumenterna*. <https://jordbruksverket.se/mat-och-drycker/livsmedelsstrategi-for-sverige/sa-ska-mer-vildsvinskott-na-konsumenterna#:~:text=Livsmedelverket%20redovisade%20%C3%A5r%202021%20ett%20regeringsuppdrag%20om%20f%C3%B6rslag%20om%20nya> (hämtad 2024-10-07).

⁵⁶ Livsmedelsverket. *Uppdrag att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin*. <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/uppdrag-att-genomfora-atgarder-i-vildsvinspaketet-inom-ramen-for-livsmedelsstrategin-livsmedelsverket> (hämtad 2024-10-07).

⁵⁷ [LIVSFS 2024:6 \(livsmedelsverket.se\)](https://www.livsmedelsverket.se/livsfs/2024/6) (Hämtad 2024-10-21)

finns redan och i och med de nya reglerna öppnas fler vägar för konsumenter att få tillgång till vildsvinskött.⁵⁸

Naturvårdsverket bedömer att de nya reglerna är ett mycket viktigt incitament för ökad vildsvinsjakt.

6.2.6 Ekonomiska incitament

Skottpengar

Vid inhämtande av synpunkter inom detta regeringsuppdrag har frågan om skottpengar lyfts. Synpunkterna går isär då flertalet av aktörerna är emot konceptet, men några aktörer är för konceptet förutsatt att det sker under vissa förutsättningar. Exempel på sådana förutsättningar är att skottpeng enbart erbjuds under en kortare tid, fokuserar på reproduktiva hondjur och att det bör vara en ansenlig summa som erbjuds per vildsvin.

Erfarenheter runt om i världen visar på att ekonomiska incitament i form av skottpengar många gånger har fått motsatt effekt.^{59,60} Som exempel kan skottpengar på vildsvin i Georgia i USA nämnas där en studie har gjorts med data som tyder på att vildsvinspopulationen ökade under den period som skottpengar erbjöds. I studien antas detta bero på ökad mattillgång och ökad reproduktion i samband med detta, samt ökad överlevnad hos kulingarna.⁶¹

Det finns även exempel då skottpengar har uppfyllt det tänkta syftet. Exempelvis har en finsk studie undersökt utvecklingen av skottpengar inom finsk viltförvaltning under åren 1647–1975. Skottpengar bidrog till lokal utrotning av både däggdjurs- och fågelarter och ansågs vara en nödvändig komponent i viltförvaltningen. Under viss period fanns skottpengar på mer än 20 arter, listan över arter har dock varierat kraftigt under åren. Systemet avslutades 1975 och avvecklingen föregicks av en period av starkt miljötänk, samt att skottpengar ansågs allmänt kostsamma, föråldrade och oetiska.⁶²

Inom Norden ser förutsättningarna och målsättningarna inom vildsvinsförvaltningen väldigt olika ut. Som ersättning till jägarna eller jaktföreningarna i Finland betalar finska Livsmedelsverket 40 € per prov som sänts in på ett nedlagt vildsvin. Som alternativ till penningersättningen (40 €) kan jägaren eller jaktföreningen gratis sända in trikinprov för undersökning.

⁵⁸ Livsmedelsverket. *Klart för fler möjligheter att sälja och köpa vildsvinskött*. <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/press/nyheter/pressmeddelanden/klart-for-fler-mojligheter-att-salja-och-kopa-vildsvinskott>. (Hämtad 2024-10-17).

⁵⁹ Horst Siebert, (2001). *Der Kobra-Effekt. Wie man Irrwege der Wirtschaftspolitik vermeidet*. Munich: Deutsche Verlags-Anstalt. ISBN 3421055629.

⁶⁰ Michael G Vann. (2003). "Of Rats, Rice, and Race: The Great Hanoi Rat Massacre, an Episode in French Colonial History". *French Colonial History*. 4: 191–203.

⁶¹ F W. Allendorf and L. L. Lundquist. (2003). Introduction: population biology, evolution, and control of invasive species. *Conservation Biology* 17: 24–30.

⁶² M. Pohja-Mykrä, Vuorisalo T, Mykrä S. Hunting bounties as a key measure of historical wildlife management and game conservation: Finnish bounty schemes 1647–1975. *Oryx*. (2005);39(3):284–291. doi:10.1017/S0030605305000785.

För vildsvinssuggor betalas en extra belöning på 60 €, om ett prov av livmodern ingår i provförsändelsen. För vildsvin som påträffats döda eller som uppvisar sjukdomssymptom betalar finska Livsmedelsverket en belöning på 100 € per anmälan om sjuka eller självdöda vildsvin.⁶³

Även i Norge finns ett ersättningssystem via Mattilsynet som nyligen utökats. I ett försökssystem får markägare 4 000 NOK per vildsvin som fällts på dennes egendom. Därutöver utgår ett bidrag på 3 000 NOK per fällt handjur och 5 000 NOK per fällt hondjur. Inlämnaren får också en gratis trikinundersökning. Därtill betalas det ut ett bidrag på 4 000 NOK till de som anmäler sjuka och självdöda vildsvin.⁶⁴

Viktiga faktorer att ta i beaktande är att stora skillnader förekommer mellan länderna, exempelvis avseende vildsvinspopulationernas storlek. Enligt Naturresursinstitutets beståndsberäkning har vildsvinsstammen fortsatt att minska i Finland och i januari 2024 var beståndets storlek drygt 2 000 vildsvin.⁶⁵ I Norge uppskattades vildsvinspopulationen omfatta 400–1 200 vildsvin år 2018.⁶⁶ Vildsvinsstammen i Sverige uppskattas i dagsläget till mellan 210 000 – 240 000 vildsvin.⁶⁷

Även målsättningarna inom vildsvinsförvaltningen skiljer sig markant åt mellan länderna, exempelvis har Norge som målsättning att utrota vildsvinsstammen⁶⁸, medan vildsvin i Sverige enligt riksdagsbeslut anses vara en naturlig del av den svenska faunan.⁶⁹ Den övergripande nationella målsättningen i den svenska vildsvinsförvaltningen är en hållbar, kontrollerad och frisk population av vildsvin, anpassad till regionala och lokala förutsättningar. Inriktningen är att vildsvin är en resurs som behöver förvaltas på ett hållbart sätt där ekologiska, ekonomiska, kulturella och sociala aspekter vägs in i förvaltningen. I Sverige sker också en omfattande satsning inom vildsvinspaketet, där syftet i korthet är att ge konsumenterna större tillgång och utbud av vildsvinskött som livsmedel. Det bör även tas i beaktande att en ny studie har undersökt viltköttets beredskapsvärde i Sverige i händelse av en kris. Studien pekar på att Sveriges viltstammar bör ses som en beredskapsresurs där älg- och vildsvinsstammarna ses som de mest

⁶³Ruokavirasto. <https://www.ruokavirasto.fi/sv/laboratorietjanster/undersokningar-om-djursjukdomar/anvisningar-for-provtagning/vildsvin/> (hämtad 2024-10-02).

⁶⁴ Mattilsynet. <https://www.mattilsynet.no/dyr/dyresykdommer/afrikansk-svinepest> (hämtad 2024-10-08).

⁶⁵ LUKE. <https://www.luke.fi/sv/uppf%C3%B6ljningar/uppfoljning-av-vildsvin/finlands-vildsvinsstam-fortsatter-minska> (hämtad 2024-10-02).

⁶⁶ H.C. Pedersen Swenson J., P.O. S. (2018). Villsvin (*Sus scrofa*), vurdering av økologisk risiko, Artsdatabanken.

⁶⁷ Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. *Uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning* LI2023/00533 (delvis) LI2023/03398 (delvis)LI2024/00452. (2024).

⁶⁸ Regjeringen. https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/auka-godtgjersle-for-jakt-pa-villsvin/id3004226/?utm_source=regjeringen.no&utm_medium=email&utm_campaign=nyhetsvarsel20231024 (hämtad 2024-10-02).

⁶⁹ Riksdagen beslutade 1987 att vildsvin ska anses vara en naturlig del av den svenska faunan.

värdefulla resurserna ur beredskapssynpunkt då de svarar för vardera 43 procent av det totala värdet.⁷⁰

Naturvårdsverket bedömer att skottpengar inte är ett effektivt incitament för ökad vildsvinsjakt i Sverige där vildsvin i grunden ses som en resurs och där det finns en stor population av vildsvin. Fokus bör i stället ligga på att förvalta vildsvin i likhet med övriga klövviltsarter i Sverige utifrån Viltstrategins⁷¹ övergripande perspektiv: bevarande av viltarter, brukande av vilt som resurs och begränsning av skador och olägenheter av vilt. Ett system med skottpengar på vildsvin kan också ge en motsatt effekt än att minska stammen och samtidigt medföra stora utgifter för staten.

Fortsatt ersättning för vissa kostnader för analys av vildsvinskött

Förordning (2021:576) om ersättning för vissa kostnader för analys av vildsvinskött innehåller bestämmelser om ersättning till privatpersoner för kostnaden för analys av förekomsten av trikiner eller cesium-137 i vildsvinskött. Ersättning lämnas av staten som svarar för en del av kostnaden gentemot det ackrediterade laboratoriet som har utfört analysen åt privatpersonen. Av förordningen framgår det att ersättning lämnas i mån av tillgång på medel.

Naturvårdsverket bedömer att ett incitament för vildsvinsjakt är att staten även fortsättningsvis avsätter medel för att privatpersoner ska ha möjlighet till subventionerade analyser för trikin- och cesium-137.

Kostnader för kadaverhantering av kontaminerat vildsvinskött

I områden som är särskilt drabbade av förhöjda halter av cesium-137 i viltköttet tillkommer extra kostnader för jägare i de fall köttet är otjänligt och måste kasseras. Kadaverhantering är kostsamt och det saknas på många ställen möjligheter att enkelt bli av med en kasserad djurkropp med höga halter av cesium-137. Risken är stor att jakten påverkas negativt och jägare undviker att skjuta vildsvin då det blir för stora besvär att hantera provtagning, förvaring av djur innan provsvar och eventuell kadaverhantering. Inom regeringsuppdraget har inspel framförts att ett incitament för fortsatt jakt i dessa områden skulle vara bidrag till transport, förvaring av slaktkroppar och kadaverhantering i de fall cesiumhalterna är för höga.

Naturvårdsverket konstaterar att frågan har hanterats inom ramen för vildsvinspaketet då Livsmedelsverket fått i uppdrag att utreda system för subventioner. Deluppdraget redovisades 2020. Sammanfattningsvis är bedömningarna av de stödberättigade kostnader som kan uppstå hos de olika

⁷⁰ I-M Gren, Andersson, H., Jonasson, L., Knutsson, R. (2024) Food security and the value of game animals – A study of Sweden. *European Journal of Wildlife Research* 70, 35. <https://doi.org/10.1007/s10344-024-01786-3>.

⁷¹ Naturvårdsverket. *Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029*. (2022) ISBN 978-91-620-8889-7

aktörerna vad avser hanteringen av de aktuella animaliska biprodukterna behäftade med en mycket stor osäkerhet.⁷²

6.2.7 Tillsätta tjänster med professionella jägare

I Tyskland förekommer att myndigheter tillsätter tjänster med professionella jägare lokalt eller regionalt i syfte att stödja viltförvaltningen. Stödet skulle kunna bestå i träning av jägare, öka jägares medvetenhet om de problemen som är förknippade med vildsvin, främja samarbete samt vid behov addera förvaltningsåtgärder så som ytterligare jakttillfällen eller fällfångst.

Naturvårdsverket bedömer att denna åtgärd i hög utsträckning finns på plats i form av kommunjägare och den verksamhet som jägarorganisationerna bedriver och att om ökad efterfrågan finns för åtgärden kan den mötas av befintliga aktörer.

6.2.8 Kvantifiera årlig förekomst av ollon som incitament till bättre underlag i förvaltningen

Ett viktigt underlag i en adaptiv vildsvinsförvaltning är kännedom om den årliga förekomsten av ek- och bokollon eftersom den påverkar tillväxten i vildsvinspopulationen, se kapitel 3.5 Kunskapsunderlag avseende utfodring och åtling. Förslag på möjlig åtgärd är därför att kvantifiera ollonproduktionen, exempelvis via glest arrangerade årliga stickprov och att tidigt under hösten tillgängliggöra sådan information. Syftet skulle vara att ge en förutsägelse om stammens tillväxt under den huvudsakliga föryngringsperioden.

Naturvårdsverket bedömer att kvantifiering av årlig ollonproduktion skulle vara ett användbart verktyg för att uppmärksamma den lokala vildsvinsförvaltningen på de aktuella förhållandena inför höstens och vinterns jakt. Framtagande av en sådan metod ligger utanför Naturvårdsverkets ansvarsområde och expertis.

Naturvårdsverket bedömer dock att ett sådant forskningsupplägg skulle kunna rymmas inom ramen för ordinarie forskningsutlysning inom Viltvårdsfonden.

⁷² Livsmedelsverket. *System för hantering av subventioner inklusive statsstödsanalys Delprojekt i uppdraget att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin* (Dnr 2020/01391) (2020).

7. Förslag och bedömningar om ökade incitament för att bedriva vildsvinsjakt

I det här kapitlet redovisas slutsatser för arbetet i form av två förslag till regeringen samt en bedömning om behov av fortsatt arbete med förbättrad tillgång till avskjutningsstatistik på älg- och kronhjortsskötselområdesnivå.

7.1 Uppdrag till vissa länsstyrelser att underlätta lokal samverkan om vildsvinsförvaltning samt uppdrag till Naturvårdsverket att samordna länsstyrelsernas arbete

Naturvårdsverkets förslag

Naturvårdsverket föreslår att regeringen ger länsstyrelserna i de 16 län som ingick i redovisningen ”Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin Redovisning av regeringsuppdrag, dnr. 218–515–2022”, i uppdrag att praktiskt understödja frivillig lokal samverkan som bland annat kan leda till lokala förvaltningsplaner för vildsvin i sitt län.

Den lokala vildsvinsförvaltningen bör utgå från Viltförvaltningsdelegationens övergripande riktlinjer för skötsel av vildsvinsstammarna i aktuellt län samt länets regionala förvaltningsplan för vildsvin. Upplägget för arbetet med den lokala samverkan kan hämtas från goda erfarenheter gjorda i tidigare projekt, exempelvis olika samverkansprojekt genomförda i Östergötlands, Hallands respektive Södermanlands län.

Vidare föreslås att regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att samordna och vägleda berörda länsstyrelser inom ramen för detta förslag.

Motivering

Förslaget riktar sig till de 16 länsstyrelser⁷³ som ingick i redovisningen ”Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin Redovisning av regeringsuppdrag, dnr. 218–515–2022” samt till Naturvårdsverket.

På regional nivå är det Viltförvaltningsdelegationen som beslutar om övergripande riktlinjer för skötsel av vildsvinsstammarna i länet.⁷⁴ Dessa riktlinjer är grunden för respektive läns regionala förvaltningsplan för vildsvin, som i sin tur har tagits fram baserat på den nationella förvaltningsplanen för vildsvin.

Länsstyrelsens förvaltningsplan utgör en grund för den lokala förvaltningen. Det är därefter markägare och jägare som utgör den viktiga lokala förvaltningsnivån och som förutsätts ansvara för att ta fram lokala förvaltningsmål. De regionala och lokala förvaltningsmålen sätts utifrån respektive läns förutsättningar.

För att möjliggöra uppföljningen av länsstyrelsernas regionala mål, är det viktigt att markägare och jägare utifrån lokala förvaltningsplaner löpande redovisar såväl avskjutning som skadesituation.⁷⁵

I stora delar av Sverige saknas dock lokala samverkansformer kring vildsvin. För att råda bot på detta skulle lokal samverkan med de berörda parterna kunna etableras som utgår ifrån de förutsättningar som finns inom aktuellt område. Som ett resultat av den lokala samverkan skulle en lokal förvaltningsplan för vildsvin kunna arbetas fram. I arbetet bör de lokala förvaltningsplanerna omfatta flera klövviltarter för att få samordningsvinster och effektivisera den lokala klövviltförvaltningen i stort.

Bristen på samsyn och samarbete mellan olika lokala intressenter gör att vildsvinsstammen på många håll inte har den storlek som vore optimalt utifrån alla berörda intressenters önskemål, både kopplat till möjlighet till jaktligt uttag och att bruka vildsvin som resurs, men även kopplat till omfattningen av skador på gröda, mark och trafikolyckor med vildsvin.

En viktig orsak till att det inte finns lokala förvaltningsplaner är att det saknas strukturerad samverkan mellan lantbrukare, markägare och jakträttsinnehavare kring vildsvinsförvaltning. När dialog har hållits med myndigheter och andra aktörer inom detta regeringsuppdrag har behovet av bättre lokal samverkan lyfts av alla parter som ett av de viktigaste incitamenten inom vildsvinsförvaltningen.

Det finns olika intressen, ibland motstridiga, i de olika grupperna. Erfarenheter från olika samverkansprojekt, bland annat projekt genomförda i Östergötlands, Hallands och Södermanlands län, visar att det går att hitta gemensamma förhållningssätt och kompromisser bara parterna får mötas och diskutera på ett strukturerat sätt. En

⁷³ Länsstyrelsen i Blekinge län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Hallands län, Jönköpings län, Kalmar län, Kronobergs län, Skåne län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Värmlands län, Västmanlands län, Västra Götalands län, Örebro län och Östergötlands län.

⁷⁴ Sveriges riksdag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091474-om_sfs-2009-1474/ hämtad 2024-10-03

⁷⁵ Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025* (2020).

viktig motivation för vildsvinsjakt är att den sker utifrån ett för bygden eller för älgskötselområdet gemensam förvaltningsplan. Lokal samverkan kan också förenkla framtagandet av avtal om vildsvinsjakt över större områden än jägarens egen mark.

Länsstyrelserna har hög kompetens inom sakområdet och kan i stor utsträckning ses som en neutral part som har en samordnande roll för att underlätta lokal samverkan. I uppdraget kan erfarenheter från tidigare eller pågående insatser tas tillvara, exempelvis vildsvinspaketet och länsstyrelsernas regionala arbete med särskilda projekt kopplat till vildsvinsförvaltning.

Som nationell jakt- och viltmyndighet har Naturvårdsverket ett övergripande ansvar för vildsvinsförvaltningen. Naturvårdsverket bör därför få ett uppdrag att samordna och vägleda berörda länsstyrelser inom ramen för detta förslag. I Naturvårdsverkets uppdrag bör det även ingå att, tillsammans med länsstyrelserna, ta fram en fördelningsnyckel för fördelning av medel till länsstyrelsernas arbete.

Syftet med Naturvårdsverkets uppdrag är också att uppnå ökad samverkan, både mellan länsstyrelserna och med Naturvårdsverket samt att få till stånd ett lärande arbetssätt och att undvika dubbelarbete. Syftet är också att skapa goda synergier genom att dela goda exempel och erfarenheter från tidigare insatser.

Uppdragen till länsstyrelserna och Naturvårdsverket bör vara långsiktiga, minst 5 år, för att möjliggöra stabila samverkansformer på såväl nationell, regional som lokal nivå.

7.2 Avsätt medel till Naturvårdsverket för projekt hos länsstyrelsen för att underlätta lokal samverkan i vildsvinsförvaltningen

Naturvårdsverkets förslag

Naturvårdsverket föreslår att regeringen avsätter särskilt riktade medel från anslag 1:3 åtgärder för värdefull natur till Naturvårdsverket att fördela till länsstyrelserna i de 16 län som berörs av förslaget i avsnitt 7.1 ovan samt till Naturvårdsverket för att samordna och vägleda länsstyrelsernas arbete. Beloppet föreslås vara 15 miljoner per år inom en tidsram på 5 år med syfte att vara en tidsbegränsad förstärkning för att stödja lokal samverkan i förvaltningen av vildsvin enligt förslaget presenterat i 7.1.

Motivering

Detta förslag hänger i ihop med förslaget om uppdrag till vissa länsstyrelser att underlätta frivillig lokal samverkan i vildsvinsförvaltningen, se avsnitt 7.1 ovan. Att avsätta riktade medel från 1:3 anslaget anser Naturvårdsverket är en förutsättning för att uppdragen till länsstyrelserna ska kunna genomföras då det inom ramen för nuvarande anslagsnivåer inte finns utrymme för att finansiera sådant arbete.

Medlen bör vara riktade till en lokal adaptiv vildsvinsförvaltning men det är av vikt att medlen även möjliggör samverkan med annan klövviltförvaltning. Medlen bör ej tas från viltskademedel eller ramanslag och de särskilt riktade medlen ska inte vara grund för ersättning till enskilda eller företag för att åtgärda skador orsakade av vildsvin.

De riktade medlen föreslås fördelas via Naturvårdsverket till länsstyrelserna utifrån en fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln bör tas fram av Naturvårdsverket i samverkan med berörda länsstyrelser och bör ta hänsyn till flera relevanta parametrar exempelvis estimerad vildsvinstäthet, trafikolyckor och olika typer av bökskador inom respektive län.

Medlen föreslås fördelas via Naturvårdsverket av flera skäl. Det finns redan ett befintligt väl inarbetat system för bidrag till länsstyrelserna från anslag 1:3 åtgärder för värdefull natur som fördelas via det så kallade stora bidragsbeslutet i januari varje år. Det finns även väl inarbetade rutiner för kommunikation och redovisning kring bidragsbeslutet hos Naturvårdsverket och hos länsstyrelserna. Detta skulle innebära att det inte blir något ansökningsförfarande för länsstyrelserna och att det inte blir ett stort tillkommande administrativt arbete för myndigheterna.

Beloppet föreslås vara 15 miljoner per år inom en tidsram på 5 år med syfte att vara en tidsbegränsad förstärkning för att finansiera förslaget presenterat i 7.1. Utifrån det bedöms de mest skadedrabbade länsstyrelserna kunna förstärka sin bemanning med cirka 75–100 procent av en årsarbetskraft. Beloppet bör även täcka aktivt arbete med att genomföra åtgärder för lokal samverkan om vildsvin så som resor, lokalhyra, fika med mera.

För att ge möjlighet för länsstyrelserna att avsätta resurser för att praktisk stödja genomförandet av workshops med mera i syfte att stödja lokal samverkan bör särskilda medel avsättas som förstärkning under 5 år så att de områdena med störst problem hinner skapa en bättre fungerande lokal förvaltning med stöd av länsstyrelsen. En del av de riktade medlen finansiera också Naturvårdsverkets samordnande uppdrag.

7.3 Bedömning om förbättrad tillgång till avskjutningsstatistik på älg- och kronhjortsskötselområdesnivå

Naturvårdsverkets bedömning

Naturvårdsverket bedömer att det finns ett behov av förbättrad tillgång till avskjutningsstatistik och att det skulle underlätta för aktörerna i den regionala och lokala förvaltningen att ha tillgång till sådan statistik ned till älg- och kronhjortsskötselområdesnivå.

Naturvårdsverket avser inför nästa upphandling av avskjutningsstatistik utreda möjligheterna att formulera krav om att anbudsgivarna ska redovisa avskjutningsstatistik på jaktområdesnivå, främst på älg- och kronhjortsskötselområdesnivå.

Motivering

Idag redovisas avskjutningsstatistiken som Svenska Jägareförbundet samlar in på nationell-, läns- och jaktvårdskrets nivå. Viltförvaltningen har dock behov att få statistik på de nivåer som har en fungerande organisation i viltförvaltningen i dagsläget, exempelvis älg- och kronhjortsskötselområden då dessa kan utgöra lämpliga enheter för förvaltning av även vildsvin. Det behöver utredas vad som krävs för att åstadkomma en sådan förändring i statistikredovisningen. En insamling av statistiken kan utgöra ett värdefullt underlag för lokala förvaltningsplaner som beskrivs i kapitel 3 samt utgöra underlag för den metod för populationsuppskattning som ingår som deluppdrag 5 i detta regeringsuppdrag och som ska redovisas den 30 december 2025.

8. Konsekvensbedömning av förslag

I detta kapitel redovisas de bedömda konsekvenserna av Naturvårdsverkets förslag som lämnas i kapitel 7. Redovisningen följer kraven i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar. För de analyserade åtgärderna för att öka incitamenten att bedriva vildsvinsjakt beskrivs det aktuella problemet, vilken förändring som eftersträvas och olika alternativ för att uppnå förändringen.

8.1 Aktuellt problem

Den övergripande bedömningen av möjliga åtgärder för att öka incitamenten för vildsvinsjakt som Naturvårdsverket gjort i kapitel 6 är att de flesta stegen från ”skog till bord” redan innehåller incitament som uppmuntrar till jakt på vildsvin. Det finns även incitament för vildsvinsjakt via en stor efterfrågan på vildsvinskött.⁷⁶ Lagstiftningen som reglerar vildsvinsjakt har få restriktioner och vildsvin kan jagas dygnet runt större delen av året. Begränsningarna gällande tekniska hjälpmedel är också få.

Den större brist i incitament som ändå framkommit i utredningen är att samverkan mellan markägare och jägare inte alltid fungerar och att motstående intressen gör att man inte alltid strävar mot samma målsättningar.

8.2 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas – Nollalternativ

Om förslagen för att öka samverkan lokalt inte förbättras kommer nuvarande situation bestå med i stort sett samma incitament för vildsvinsjakt. Bättre underlag i form av metod för populationsuppskattning av vildsvin samt metod för att uppskatta skador på gröda kommer tas fram under de närmaste åren och bedöms ge en viss motivation för ökad vildsvinsjakt. Under det närmaste året förväntas också effekterna av de nya föreskrifterna om jägares försäljning av små mängder vildsvin och kött av vildsvin att bli märkbara. Denna regeländring bedöms bidra till tydligt ökade incitament för vildsvinsjakt. En långsam förändring mot fler arrendavtal som reglerar hur mycket arrendatorn ska jaga med bättre koppling till skador på gröda kan förväntas i samband med att arrenden skrivs om med stöd av mallar från exempelvis Lantbrukarnas Riksförbund och Svenska Jägareförbundet. På lokal

⁷⁶ Jordbruksverket. *Efterfrågan på vildsvinskött ökar*.
<https://www.mynewsdesk.com/se/jordbruksverket/pressreleases/efterfraagan-paa-vildsvinskoett-oekar-3182309> (hämtad 2024-10-09).

nivå bedöms samverkan initieras utifrån individuella initiativ men inte på ett systematiskt sätt som påverkar vildsvinsförvaltningen i stort.

8.3 Alternativ för att uppnå förändring

Vi har övervägt att utveckla andra incitament för vildsvinsjakt så som ökade subventioner för trikin- och cesiumtester samt skottpengar på vildsvin, förutom nollalternativet. Argument för att inte genomföra dessa förslag om incitament är att de inte bedömts som effektiva, kostnadseffektiva eller ändamålsenliga samt att förändring avseende ökade subventioner kräver en mer omfattande utredning inklusive statsstödsanalys. Andra åtgärder har inte föreslagits eftersom det finns aktörer som redan arbetar med åtgärden inom löpande verksamhet eller inom pågående uppdrag som vildsvinspaketet. De möjliga åtgärderna och deras för- och nackdelar finns beskrivna i kapitel 6.

8.4 Alternativ som bedöms lämpligast

Det alternativ som bedöms lämpligast och skälen för detta finns beskrivet i anslutning till respektive förslag i kapitel 7.

- Naturvårdsverket föreslår att regeringen ger länsstyrelserna i de 16 län som ingick i redovisningen ”Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin Redovisning av regeringsuppdrag, dnr. 218–515–2022”, i uppdrag att praktiskt understödja frivillig lokal samverkan som bland annat kan leda till lokala förvaltningsplaner för vildsvin i länen. Den lokala vildsvinsförvaltningen bör utgå från viltförvaltningsdelegationens övergripande riktlinjer för skötsel av vildsvinsstammarna i aktuellt län samt länets regionala förvaltningsplan för vildsvin. Upplägget för arbetet med den lokala samverkan kan hämtas från goda erfarenheter gjorda i tidigare projekt, exempelvis olika samverkansprojekt genomförda i Östergötlands, Hallands respektive Södermanlands län. Naturvårdsverket föreslås få i uppdrag att samordna samt ge vägledning till de 16 länsstyrelserna i syfte att ta tillvara synergier och sprida goda exempel kopplat till den lokala samverkan kring vildsvinsförvaltning. Förslaget om en särskild satsning på att stödja lokal samverkan i förvaltning av vildsvin finns presenterat i avsnitt 7.1.
- Naturvårdsverket föreslår att regeringen avsätter särskilt riktade medel till Naturvårdsverket i anslaget för åtgärder för värdefull natur, 1:3-anslaget, på 15 miljoner per år under 5 år. Dessa medel ska sedan fördelas ut till de 16 berörda länsstyrelserna utifrån en fördelningsnyckel baserad på bland annat skador av vildsvin samt även fördelas till Naturvårdsverket för samordning av länsstyrelsernas arbete. Fördelningsnyckeln tas fram av Naturvårdsverket i dialog med de 16 berörda länsstyrelserna. Medlen föreslås gå till att stödja frivillig lokal samverkan i länen genom fysiska möten och workshops där länsstyrelsen föreslås stödja den lokala förvaltningen genom mötesledning, utskick av inbjudningar, lokalbokningar, inspirationsföreläsare med mera.

Förslaget om särskilt riktade medel för lokal vildsvinsförvaltning finns presenterat i avsnitt 7.2.

8.5 Konsekvenser för offentlig sektor

De aktörer som berörs av nya, eller tydliggjorda, arbetsuppgifter finns inom offentlig sektor. Det är länsstyrelser med vildsvinspopulationer inom sitt län och Naturvårdsverket som blir berörda.

8.5.1 Konsekvenser för nationella myndigheter

För de sexton berörda länsstyrelserna bedöms de lämnade förslagen ge ett antal nya arbetsuppgifterna som beskrivs i redovisningen av förslagen i kapitel 7 och i avsnittet 6.2.1 där möjliga åtgärder kopplat till incitament för utökad frivillig lokal samverkan inom vildsvinsförvaltningen beskrivs. Omfattning av de ökade arbetsinsatserna för länsstyrelserna i genomsnitt bedöms vara mellan 75 procent och 100 procent av en årsarbetskraft. Det tillkommer även projektkostnader som också ska rymmas i det särskilda anslaget. Arbetsuppgifterna föreslås pågå under en begränsad tidsperiod om fem år. Detta föreslås hanteras med särskilda medel från Naturvårdsverkets anslag för åtgärder för värdefull natur, 1:3-anslaget, vilket beskrivs i kapitel 7.

För Naturvårdsverket bedöms de lämnade förslagen medföra ett utökat behov av stöd och vägledning till länsstyrelserna. En tillkommande uppgift blir också att samordna länsstyrelsernas arbete enligt förslaget om ökad lokal samverkan i avsnitt 7.1. Den arbetsuppgiften bedöms kräva en årsarbetskraft som föreslås finansieras av anslaget för åtgärder för värdefull natur 1:3.

8.5.2 Statsfinansiella konsekvenser

Naturvårdsverket bedömer att statsfinansiella konsekvenser av förslagen om att utpekade länsstyrelser ska stödja frivillig lokal samverkan kring vildsvinsförvaltning främst kommer bestå av ökade kostnader på länsstyrelserna och Naturvårdsverket till följd av nya alternativt utökade arbetsuppgifter. Förslaget innebär en ökning av anslaget för åtgärder för värdefull natur, 1:3-anslaget, på 15 miljoner per år under 5 år. Det innebär 75 miljoner kronor i ökad utgift för staten under en femårsperiod.

8.5.3 Konsekvenser för kommuner och kommunförbund

Förslagen om ökad lokal samverkan bedöms inte ha några konsekvenser för kommuner och kommunförbund.

8.6 Konsekvenser för företag ideella organisationer och andra enskilda

Förslagen som lämnas handlar om frivillig samverkan mellan berörda aktörer i den lokala vildsvinsförvaltningen, främst markägare och jägare. Dessa grupper är ibland men inte alltid organiserade i ideella organisationer som exempelvis Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, Sveriges Jordbruksarrendatorer, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. Även andra delar av civilsamhället kan beröras av den lokala samverkansprocessen som föreslås. I vart och ett av de 16 länen bedöms att fyra uppstartsmöten för lokal samverkan kan genomföras per år med stöd av länsstyrelsen och att mötestiden antas vara cirka två timmar per möte vilket innebär att de lokala samverkansparterna som är privatpersoner behöver avsätta minst två timmar. Därefter förväntas respektive samverkansgrupp initiera egna möten kontinuerligt. Varje uppstartsmöte antas ha tio personer närvarande. Årligen i de 16 länen blir det 80 timmar per år och län. För alla län under hela femårsperioden blir det 6 400 persontimmar.

För de ideella riksorganisationerna nämnda ovan behöver tid läggas för att stödja samverkan genom information till medlemmar och till andra och i viss mån även delta vid uppstarts- och samverkansmöten. Den tiden antas uppgå till ett spann av 10–40 timmar per år och förening och omfatta hela landet med alla 16 länsstyrelser.

8.7 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte heller ha några konsekvenser för miljön. Förslagen bedöms en positiv effekt på social hållbarhet på det platser där möten genomförs, genom att folk i bygden träffas och löser problem tillsammans.

Förslagen förväntas förbättra vildsvinsförvaltningen bland annat i form av att de regionala och lokala målen för stammens täthet och avskjutning säkerställer att de nationella resultatmålen uppfylls. Detta skulle innebära minskade kostnader för bland annat trafikolyckor med vildsvin och minskade kostnader för vildsvinens skador på grödor och offentliga anläggningar.

8.8 Åtgärder som vidtagits för att minska förslagets kostnader

För att förslagen inte ska medföra långtgående kostnader har de berörda länsstyrelserna avgränsats till de län som har en mer betydande vildsvinsstam. Förslaget om finansiering har också begränsats till 5 år vilket bedöms vara en rimlig tid för att få arbetet att komma i gång och ge effekt. De lokala samverkansmötena föreslås inte omfatta alla älgskötselområden i ett län utan de med störst efterfrågan på lokal samverkan. Detta för att rikta åtgärderna mot

områden med dels stora problem med vildsvinskadorna dels efterfrågan på åtgärder för att hantera problemen genom samverkan.

8.9 Ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser

Myndigheter och organisationer som förväntas bidra i den lokala samverkan bör informeras i god tid innan det föreslagna samverkansarbetet inleds av länsstyrelserna.

8.10 Förslagens överensstämmelse med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Förslagen påverkar inte eller överensstämmer med EU-rätten.

8.11 Utvärdering av förslag

De förslag som lämnas syftar till att åstadkomma ökat incitament för att bedriva jakt på vildsvin i Sverige. Det bör följas upp hur väl förslagen har fungerat i praktiken för att undersöka om det finns skäl till justeringar i förslagen. I det fall regeringsuppdrag föreslås görs lämpligen en utvärdering efter genomfört uppdrag för lärdomar att implementera i den adaptiva klövviltförvaltningen inom ramen för regeringsuppdraget. Beskrivningen i redovisningen av regeringsuppdraget kan också kompletteras genom följeforskning av exempelvis Sveriges lantbruksuniversitet eller Luleå tekniska universitet som fått forskningsmedel från Viltvårdsfonden för att studera förvaltning av vildsvin. Medel för detta kan tas från viltforskningsanslaget eller högskolornas egna medel.

9. Referenslista

Allendorf, F. W., and L. L. Lundquist. Introduction: population biology, evolution, and control of invasive species. *Conservation Biology* (2003).17: 24–30.

Andrén H. et al. Effect of supplemental feeding on habitat and crop selection by wild boar in Sweden. *Ethology, Ecology and Evolution* (2022). volume 35.

Augustsson E. et al 2024. Density-dependent dinner: Wild boar overuse agricultural land at high densities. *European Journal of Wildlife Research*. (2024) volume 70, article number 15.

Bozzuto, C., Geisser, H. A new perspective on the management of wild boar populations, based on a state-space model. *Technical Report Wildlife Analysis GmbH*, (2019). Zurich, Switzerland.

Fenner, M., The phenology of growth and reproduction in plants. Perspectives in Plant Ecology, *Evolution & Systematics* (1998). 1, 78–91.

Fraundorf et al. The influence of environmental and physiological factors on the litter size of wild boar (*Sus scrofa*) in an agriculture dominated area in Germany. *Science of the total Environment*. (2015). 541.

Förordning (EU) nr 2015/1375 om fastställande av särskilda bestämmelser för offentlig kontroll av trikiner i kött

Förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091474-om_sfs-2009-1474/ (Hämtad 2024-10-03)

Geisser H. et al. Efficacy of hunting, feeding and fencing to reduce crop damage by wild boar. *Journal of Wildlife Management*. (2004). 68(4):2004.

Gren I-M. Andersson, H., Jonasson, L., Knutsson, R. Food security and the value of game animals – A study of Sweden. *European Journal of Wildlife Research*. (2024). 70, 35. <https://doi.org/10.1007/s10344-024-01786-3>.

Jordbruksverket. *Zoonoser smittar mellan människor och djur*.

<https://jordbruksverket.se/djur/djurskydd-smittskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/smittskydd-och-djurhalsa-i-sverige#h-Zoonosersmittarmellanmanniskorochochdjur>. (hämtad 2024-09-19).

Jordbruksverket. *Utfodra vilda djur*. <https://jordbruksverket.se/djur/foder-och-produkter-fran-djur/foder/utfodra-vilda-djur> (hämtad 2024-07-29).

Jordbruksverket. *Afrikansk-svinpest-asf*. <https://jordbruksverket.se/djur/djurskydd-smittskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/aktuellt-lage-for-smittsamma-djursjukdomar/afrikansk-svinpest-asf#h-SaforhindrarviattafrikansksvinpestspridersigiSverige> (hämtad 2024-07-17).

- Livsmedelsverket. *Klart för fler möjligheter att sälja och köpa vildsvinskött*. <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/press/nyheter/pressmeddelanden/klart-for-fler-mojligheter-att-salja-och-kopa-vildsvinskott>. (Hämtad 2024-10-17).
- Livsmedelsverket. *Vildsvinskött*. <https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/regler-for-livsmedelsforetag/primarproduktion/vildsvin> (Hämtad 2024-10-08).
- Livsmedelsverket. LIVSFS 2024:6 Livsmedelsverkets föreskrifter om jägares leveranser av små mängder vildsvin och kött av vildsvin (Hämtad 2024-10-21)
- LUKE *Uppföljning av vildsvin*. <https://www.luke.fi/sv/uppf%C3%B6ljningar/uppfoljning-av-vildsvin/finlands-vildsvinsstam-fortsatter-minska> (hämtad 2024-10-02).
- Länsstyrelsen i Jönköping. *Resultat från inventering av vildsvinsskador*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.21c8a118188b9f5294039ffa/1687855550667/PM%20inventeringsresultat%20skadeinventering%20vildsvin%20april%202023.pdf> (hämtad 2024-10-08).
- Mattilsynet. <https://www.mattilsynet.no/dyr/dyresykdommer/afrikansk-svinepest> (hämtad 2024-10-08).
- Mikulka et al. The importance of natural food in wild boar (*Sus scrofa*) diet during autumn and winter. *Folia Zool.* (2018). – 67.
- Naturvårdsverket. *Nationell förvaltningsplan för vildsvin, reviderad version*. (2020). <https://www.naturvardsverket.se/4ac32e/globalassets/media/publikationer-pdf/6900/978-91-620-6926-6.pdf>. (hämtad 2024-09-19).
- Naturvårdsverket. *Svenska jägares och lantbrukares attityder till vildsvin, åteljakt och utfodring av vilt*. (2023). <https://www.naturvardsverket.se/49905c/globalassets/media/publikationer-pdf/7000/978-91-620-7094-62.pdf> (hämtad 2024-07-29).
- Naturvårdsverket. *Utfodring - konsekvenser för jordbruk och ekosystem*. <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/forskning/viltforskning/forskning-om-klovvilt/utfodring--konsekvenser-for-jordbruk-och-ekosystem/> (hämtad 2024-07-29).
- Naturvårdsverket. *Utfodring av klövvilt – direkt och indirekta effekter på viltet och den omgivande miljön. Naturvårdsverket rapport 6736*, (2017). <https://naturvardsverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:1072553/FULLTEXT01.pdf> (2017) (hämtad 2024-09-23).
- Naturvårdsverket. *Nationella och internationella erfarenheter av inventeringsmetoder för vildsvinsskador – En kunskapssammanställning Rapport 7024*. (2022).
- Naturvårdsverket. *Strategi för svensk viltförvaltning 2022–2029*. (2022) ISBN 978-91-620-8889-7.

Näringsdepartementet. *Uppdrag att bedöma och vid behov föreslå förebyggande åtgärder för att hindra introduktion och spridning av afrikansk svinpest i Sverige* N2019/02035/DL. (2019).

Näringsdepartementet. *Redovisning av kartläggning av uppsamlingscentraler (Vildsvinspaketet N2020/01011/DL N2019/03259/DL (delvis) N2017/06252/JL (delvis))*.

Pedersen H.C., Swenson J., P.O. S. 2018. *Villsvin (Sus scrofa), vurdering av økologisk risiko*. Artsdatabanken. (2018).

Pohja-Mykrä M, Vuorisalo T, Mykrä S. Hunting bounties as a key measure of historical wildlife management and game conservation: Finnish bounty schemes 1647–1975. *Oryx*. (2005). 39(3):284–291. doi:10.1017/S0030605305000785.

Regjeringen i Norge. *Auka godtgjersle for jakt pa villsvin*. https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/auka-godtgjersle-for-jakt-pa-villsvin/id3004226/?utm_source=regjeringen.no&utm_medium=email&utm_campaign=nyhetsvarsel20231024. (hämtad 2024-10-02).

Ruokavirasto. *Anvisningar för provtagning vildsvin*. <https://www.ruokavirasto.fi/sv/laboratorietjanster/undersokningar-om-djursjukdomar/anvisningar-for-provtagning/vildsvin/> (hämtad 2024-10-02).

Siebert, Horst, *Der Kobra-Effekt. Wie man Irrwege der Wirtschaftspolitik vermeidet*. Munich: Deutsche Verlags-Anstalt. ISBN 3421055629. (2001).

Sorensen, Anja, van Beest, Floris M., Brook Ryan K. Impacts of wildlife baiting and supplemental feeding on infectious disease transmission risk: A synthesis of knowledge. *Preventive Veterinary Medicine*. (2014) Volume 113, Issue 4, 356-363. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167587713003607> (hämtad 2024-09-23).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Frågor och svar om salmonella choleraesuis*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-salmonella-choleraesuis-hos-vildsvin/fragor-och-svar-om-salmonella-choleraesuis-jagare/> (hämtad 2024-07-19).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *gis-verktyg med karta för att bedöma risker för spridning av afrikansk svinpest asf*. <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/gis-verktyg-med-karta-for-att-bedoma-risker-for-spridning-av-afrikansk-svinpest-asf/> (hämtad 2024-07-17).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Insamling av vildsvinsblod*. <https://www.sva.se/vilda-djur/vildsvin/insamling-av-vildsvinsblod/> (hämtad 2024-09-20).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Rapportera vilda djur*. <https://rapporteravilt.sva.se/> (hämtad 2024-10-08).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Sjukdomar hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/vilda-djur/vildsvin/sjukdomar-hos-vildsvin/> (hämtad 2024-09-20).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Smittläge*. <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/> (hämtad 2024-07-15).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Smittläget i Sverige för djursjukdomar och zoonoser 2023*, SVA:S rapportserie 104 Statens veterinärmedicinska anstalt.

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Trikiner hos vildsvin och andra svenska djur*. <https://www.sva.se/amnesomraden/djursjukdomar-a-o/trikiner-hos-vildsvin-och-andra-svenska-djur/#VetContentx5> (hämtad 2024-09-19).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Trikinanalys subventionerad (kostnadsfri) vildsvin*. [https://www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/trikinanalys%2C-subventionerad-\(kostnadsfri\)-vildsvin/c-28/c-76/p-1388](https://www.sva.se/vi-erbjuder/analyser/trikinanalys%2C-subventionerad-(kostnadsfri)-vildsvin/c-28/c-76/p-1388) (hämtad 2024-09-19).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Uppdrag att utreda frågor med relevans för beredskapen mot afrikansk svinpest* (Dnr 6.3.17-02153/2020, Dnr SVA 2020/309).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Övervakning av salmonella choleraesuis hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-salmonella-choleraesuis-hos-vildsvin/> (hämtad 2024-07-19).

Statens veterinärmedicinska anstalt. *Frågor och svar om choleraesuis hos vildsvin*. <https://kxs-sva.euwest01.umbraco.io/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-salmonella-choleraesuis-hos-vildsvin/fragor-och-svar-om-salmonella-choleraesuis-jagare/> (hämtad 2024-07-19)

Statens veterinärmedicinska anstalt. <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/smittskyddsrekommendationer-for-att-forhindra-afrikansk-svinpest/>. (hämtad 2024-10-22).

Sveriges lantbruksuniversitet. *Fakta skog 13*. Sveriges lantbruksuniversitet. 2007.

Sveriges lantbruksuniversitet. *Vildsvinets ekologi vad är relevant för smittbekämpning*. <https://youtu.be/yJBNDmapReY?feature=shared> (hämtad 2024-09-19).

Sveriges riksdag. *Förordning-20091474-om_sfs-2009-1474*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091474-om_sfs-2009-1474/ (hämtad 2024-10-03).

Thurfjell et al. Effects of hunting on wild boar *Sus scrofa* behaviour. *Wildlife biology*. (2013). - 19: 87–93.

Trafikverket. *Viltolyckskostnader – uppdatering 2022*, TRV 2019/96127).

Trafikverket. *Redogörelse för utveckling av viltolyckor*. 2022:117.

Vajas P. et al. Meeting the challenges of wild boar hunting in a modern society: The case of France. *Ambio* (2023). 52:1359–1372.

Vann, Michael G. "Of Rats, Rice, and Race: The Great Hanoi Rat Massacre, an Episode in French Colonial History". *French Colonial History*. (2003). 4: 191–203.

Viltdata. *Statistik*. <https://rapport.viltdata.se/statistik/> (hämtad 2024-10-08).

Viltolycksrådet. www.viltolycka.se (hämtad 2024-09-30).